Установа адукацыі

"Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў"

Факультэт Музычнага мастацтва

Кафедра Духавой музыкі

УЗГОДНЕНА	УЗГОДНЕНА
Загадчык кафедрай	Дэкан факультэта
________________________	________________________
___ ____________2017 г.	___ ____________2017 г.

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНЫ КОМПЛЕКС
ПА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЕ

ІНСТРУМЕНТАЗНАЎСТВА І ІНСТРУМЕНТОЎКА

для вышэйшых навучальных устаноў па спецыяльнасці
1-18 01 01 Народная творчасць (па напрамках),
напрамку спецыяльнасці 1-18 01 01-02 Народная творчасць
(інструментальная музыка),
спецыялізацыі 1-18 01 01-02 02 Інструментальная музыка духавая

Складальнік
Карацееў А.Л.

Разгледжана і зацверджана
на паседжанні Савета ўніверсітэта
20.16.2017 пратакол № 10

Мінск 2017

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Складальнік:

Карацееў А.Л., прафесар кафедры духавой музыкі УА "Беларускі дзяржаўны універсітэт культуры і мастацтваў», кандыдат мастацтвазнаўства, дацэнт

Рэцэнзенты:

Кафеда аркестравага дырыжыравання УА «Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі» (*пратакол ад* 25.05.2017 года, № 5);

Старыкава В.В., дацэнт кафедры народна-інструментальнай творчасці УА "Беларускі дзяржаўны універсітэт культуры і мастацтваў», кандыдат мастацтвазнаўства, дацэнт

Разгледжаны і рэкамендаваны да сцвярджэнні:

Кафедрай духавой музыкі
(пратакол ад № 9 ад 27.04.2017)

Саветам факультэта факультэт музычнага мастацтва
(пратакол ад 02.05.2017 № 8).

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

ЗМЕСТ

1. ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА 4-9

2. ТЭАРЭТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ: 10-78

2.1 ТЭКСТ ЛЕКЦЫЙ па вучэбнай дысцыпліне “Інструментазнаўства і інструментоўка”……………………………………………………………………...12-72

2.2 Інфармацыйныя рэсурсы БДУКМ па праблематыцы вучэбнай дысцыпліне “Інструментазнаўства і інструментоўка”……………………69-72

3. ПРАКТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ: 73-78

3.1 Семінарскія заняткі.

Тэматыка семінарскіх заняткаў і пералік пытанняў………………………74-76

3.2 Вучэбныя выданні для падрыхтоўцы студэнтамі матэрыялаў да семінарскіх заняткаў па вучэбнай дысцыпліне “Інструментазнаўства і інструментоўка”……………………………………………………………………...76-78

4. РАЗДЗЕЛ КАНТРОЛЮ ВЕДАЎ 79-

4.1 Пытанні для самакантролю………………………………………………80

4.2 Заданні для самастойнай працы студэнтаў……………………………81-83

4.3 Практычныя заданні па выкананню самастойнай работы студэнта…………………………………………………………………………………84-85

4.4 Метадычныя указанні па выкананню самастойнай работы студэнтаў.85-86

4.5 Графік кантролю за самастойнай работай студэнтаў…………………..86-87

4.6 Пытанні да экзамена……………………………………………………………..87-89

4.7 Пералік рэкамендуемых сродкаў дыягностыкі вынікаў вучэбнай дзейнасці і рэкамендацыі па арганізацыі самастойнай працы студэнтаў………………89

5. ДАПАМОЖНЫ РАЗДЗЕЛ 90-104

5.1 Вучэбна-метадычная карта вучэбнай дысцыплины “Інструментазнаўства і інструментоўка”………………...91-92

5.2 Праграма вучэбнай дысцыпліны “Інструментазнаўства і інструментоўка”…………………………………………………………………......93-99

5.3 Асноўная літаратура 99-101

5.4 Дадатковая літаратура 101-104

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

1. ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Вучэбна-метадычны комплекс па вучэбнай дысцыпліне “Інструментазнаўства і інструментоўка” прызначены забяспечыць працэс падрыхтоўкі кадраў для духавога мастацтва. Распрацаваны вучэбна-метадычны комплекс - гэта сукупнасць вучэбна-праграмных, вучэбна-тэарэтычных, вучэбна-практычных і вучэбна-наглядных матэрыялаў, якія аб'яднаны адзінствам аўтарскай задумы і прынцыпамі лагічнай структурнай пабудовы ў адпаведнасьці з навучальнымі планамі і вучэбнай праграмай. Вучэбна-метадычны комплекс вызначаны для забеспячэння якаснага правядзення ўсіх відаў заняткаў па вучэбнайй дысцыпліне “Інструментазнаўства і інструментоўка”.

Падрыхтаваны вучэбна-метадычны комплекс дазваляе фарміраваць ў студэнтаў спецыялізацыі 1-18 01 01-02 02 «Інструментальная музыка духавая» дакладныя веды аб мастацка-выразных, тэхнічна-выканальніцкіх асаблівасцях і спецыфікі функцыянавання духавых і ўдарных аркестравых інструментаў на лепшых узорах музычнага мастацтва на прыкладзе выкарыстання гэтых інструментаў у межах сучасных складах ансамбляў і аркестраў духавых і ўдарных інструментаў.

Вучэбна-метадычны комплекс па вучэбнай дысцыпліне “Інструментазнаўства і інструментоўка” з’яўляецца ўзаемаабумоўленным тэарэтычна-практычным і творча-эксперыментальным модулям па засваенню будучымі кіраўнікамі аматарскіх калектываў навуковых, гістарычных ведаў аб спецыфікі эвалюцыі музычнага інструментарыя, яго класіфікацыі, мастацка-тэхнічных і функцыянальных асабліасцях, разціццю творчых навыкаў і уменняў па інструментоўцы музычных твораў для сучасных аркестраў духавых і ударных інструментаў. Уразуменне тэарэтычнага і практычнага матэрыяла, адлюстраванага у вучэбна-метадычным комплексе па вучэбнай дысцыпліне дысцыпліны “Інструментазнаўства і інструментоўка”, дазваляе будучым кіраўнікам аматарскіх духавых

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

аркестравых і ансамблевых калектываў засвоіць матэрыялы па чытанню і аналізу аркестравых партытур,улічваць класіфікацыю, функцыянальныя і мастацка-выканальніцкія асаблівасці не толькі тыповых, але і эксперыментальных складаў ансамбляў ці аркестраў духавых і ўдарных інструментаў, а таксама вызначаць адпаведныя мастацка-творчыя задачы пры інструментоўке музычных твораў з улікам існуючай практыкі аркестравага і ансамблевага выканаўства.

Мэта вучэбна-метадычнага комплекса па вучэбнай дысцыпліне "Інструментазнаўства і інструментоўка" – забяспечэнне працэса падрыхтоўкі высокакваліфікаваных спецыялістаў вышэйшай адукацыі, якія здольны выконваць розныя формы інструментовак у адпаведнасці з тым складам аркестра ці ансамбля, з якім яны будуць самастойна працаваць (тыпавыя, а таксама эксперыментальныя склады аркестраў, ансамбляў духавых і ўдарных інструментаў).

Асноўныя задачы вучэбна-метадычнага комплекса па вучэбнай дысцыпліне "Інструментазнаўства і інструментоўка" – атрыманне ведаў па гісторыі эвалюцыі духавога і ўдарнага музычнага інструметарыя і яго тыпалогіі, развіццё асабістых навыкаў, уменняў студэнтаў па інструментоўке рознажанравых музычных твораў для ансамбля, аркестра духавых і ўдарных інструментаў. Вучэбна-метадычны комплекс па вучэбнай дысцыпліне "Інструментазнаўства і інструментоўка" ўключае наступныя пытанні:

– класіфікацыя сучасных духавых і ударныхмузычных інструментаў, іх мастацка-выразныя, тэхнічна-выканальніцкія і функцыянальныя асаблівасці;

– дакладнае нотна-графічнае афармленне у кампутарным выглядзе партытуры і асабістых партый выканаўцам ансамбля ці аркестра духавых і ўдарных інструментаў у працэсе стварэння асабістых інструментовак для розных складаў ансамбляў, аркестраў духавых і ўдарных інструментаў у адпаведнасці з існуючымі патрабаваннямі да выкарыстання аптымальных штрыхоў, традыцыйных і спецыфічных прыёмаў гуказдабывання, жанрава-

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

стылістычных асаблівасцей з улікам выкладання музычнай фактуры, музычнай драматургіі, прыёмамі інструментоўкі і функцый духавых і ўдарных інструментаў;

– расшыфроўка існуючай спецыяльнай тэрміналогіі музычнага мастацтва, у тым ліку духавога мастацтва.

Структура вучэбна-метадычнага комплекса па вучэбнай дысцыпліне “Інструментазнаўства і інструментоўка” прадугледжвае дыферэнцыяцыю матэрыяла па наступных частках:

1) тэарэтычный матэрыял (інструментазнаўства і тэорыя інструментоўкі), які накіраваны на засваенне студэнтамі асноўных ведаў дысцыпліны “Інструментазнаўства і інструментоўка” на лекцыйных, семінарскіх і практычных занятках;

2) практычна-творчы матэрыял (Інструментоўка твораў для ансамбля, аркестра духавых і ўдарных інструментаў), які спрыяя выкананню асабістых інструментовак студэнтаў пад кіраўніцтвам выкладчыка.

Вучэбны матэрыял вучэбнай дысцыпліны “Інструментазнаўства і інструментоўка” дазваляе студэнтам набываюць практыку напісання варыянтаў інструментовак для розных тыпах складаў ансамбляў (аднаіменны, роднасны, змешаны) ці аркестраў духавых інструментаў (малы медны, вялікі медны, змешаны малы, вялікі змешаны) з магчымым уключэннем эпізадычных музычных інструментаў. Усведамленне студэнтамі тэарэтычнага і практычнага матэрыяла па вучэбнай дысцыпліне “Інструментазнаўства і інструментоўка” цесна звязана з адпаведнымі ведамі па музычна-гістарычных, музычна-тэарэтычных і спецыяльных дысцыплінах: гісторыя мастацтваў, у тым ліку музычнага мастацтва, сальфеджыо, тэорыя музыкі, гармонія, паліфонія, аналіз музычных формаў, аркестравы клас, камерна-інструментальны ансамбль, методыка работы з ансамблем і аркестрам духавых інструментаў, методыка выкладання спецыяльных дысцыплін, чытанне аркестравых партытур і г.д.). У працэсе навучання студэнты павінны ***атрымаць веды*** па наступных пытаннях:

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

– гісторыя і тэорыя інструментазнаўства;

– класіфікацыя, функцыянальныя і мастацка-выканальніцкія асаблівасці тыповых і эксперыментальных саставаў ансамбляў ці аркестраў духавых і ударных інструментаў;

– тэорыя інструментоўкі;

– прынцыпы і прыемы інструментоўкі, аранжыроўкі, перакладу, апрацоўкі і іншых форма інструментоўкі;

– сутнасць аркестравага і ансамблевага выканаўства і вызначэнне адпаведных задач у працэсе інструментоўке музычных твораў;

– мастацка-творчыя, арганізацыйна-метадычныя асаблівасці работы па афармленню у кампутарным выглядзе партытур і асабістых партый выканаўцам для ансамбляў ці аркестраў духавых інструментаў;

– этапы работы над інструментоўкай музычных твораў, іх змест і задачы;

– музычная фактура, яе сутнасць, разнастайнасці тыпаў і іх асаблівасці;

– фактура меладычных аркестравых галасоў;

– выкананне розных варыянтаў інструментовак таго ці іншага музычнага твора і яго трактоўка;

– функцыянальныя, мастацка-выразныя, тэхнічна-выканальніцкія магчымасці духавых і ударных інструментаў і спецыфіка іх выкарыстання ў ансамблі ці аркестры розных складаў.

Матэрыялы вучэбна-метадычнага комплекса па вучэбнай дысцыпліне “Інструментазнаўства і інструментоўка” прадугледжваеюць развіццё ў студэнтаў наступных ***уменняў***:

– напісанне асноўных і варыянтных разнастайнасцей інструментовак на тыпавы ці іншы склад ансамбля, аркестра духавых інструментаў;

– дакладнае афармленне партытуры ў адпаведнасці з існуючымі патрабаваннямі;

– адаптаваць партытуру музычнага твора да наяўнага складу аркестра ці ансамбля;

– вызначэнне аптымальнай формы інструментоўкі музычнага твора;

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

– дасягненне лагічнай пабудовы меладычнага галасавядення, гарманічнага суправаджэння, кантрапункту, фразіроўкі;

– вызначэнне адпаведнага дынаміка-акустычнага балансу гучанні ансамбля аркестравых груп у межах аркестравага калектыву;

– вырашэнне пытанняў па выкананні метрарытмічных цяжкасцей для выканаўцай той ці іншай аркестравай групы і магчымай адаптацыі адпаведнага музычнагаматэрыяла;

– напісанне інструментовак старадаўняй, сучаснай музыкі з улікам жанрава-стылявых асаблівасцей яе выканання ансамблямі, аркестрамі духавых і ўдарных інструментаў.

У адпаведнасці з вучэбным планам, асноўная частка тэарэтычных, практычных і індывідуальных заняткаў па вучэбнай дысцыпліне "Інструментазнаўства і інструментоўка" ажыццяўляецца ў I-II семестры у выглядзе лекцый, семінараў, практычных і індывідуальных заняткаў пры умове вызначэння студэнтамі і выкананні імі заданняў па самастойнай рабоце. На экзаменах і заліках апытанне студэнтаў ажыццяўляецца па тэарэтычных пытаннях (тэрміналогія, сутнасць працэса транспазіцыі, функцыянальныя асаблівасці духавых і ударных інструментаў і г.д.) і практычных заданняў (напісанне партытуры; вызначэнне адпаведнага інтэрвала транспазіцыі для транспануючых інструментаў; чытанне партытуры музычнага твора і аналіз склада ансамбля, аркестра, іх груп ці асобных інструментаў; строй, дыяпазон, мастацка-выразныя і тэнічна-выканальніцкія характарыстыкі гучання ансамбля ці аркестра і ўсіх інструментаў, якія уваходзяць у гэтыя саставы). Адзначым, што ў апошні час у аркестравай літаратуры для духавых аркестрах з'явілася значная колькасць музычных твораў, у якіх кампазітары выкарыстоўваюць сучасныя прыёмы ігры і штрыхі, характэрныя для джазавай і эстраднай музыкі. Улічваючы гэты факт і патрабаваннямі сучаснага развіцця музычнага мастацтва, выкладчыкі інструментазнаўства і інструментоўкі павінны для навучання студэнтаў ўключыць у вучэбны рэпертуар тыя музычныя творы, якія адпавядалі бы

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

дадзенай жанравай стылістыцы. Большая частка джазавых і эстрадных твораў выконваецца з выкарыстаннем дадатковых клавішных і ўдарных інструментаў, якія павінны вывучацца студэнтамі па вучэбнай дысцыпліне “Інструментазнаўства і інструментоўка” ў якасці эпізадычных.

Па вувчэбнай дысцыпліне “Інструментазнаўства і інструментоўка” прадугледжваюцца іспыты у выглядзе залікаў, экзаменаў і як выніковы іспыт – напісанне і абарона курсавой работы па інструментоўке музыснага твора ў IX семестры, якая павінна быць прадстаўлена падчас выніковай атэстацыі студэнта на дзяржаўным экзамене.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

2. ТЭАРЭТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ *ПА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЕ*

“Інст румент азнаўст ва і інст румент оўка”

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

2.1 ТЭКСТ ЛЕКЦЫЙ

па вучэбнай дысцыпліне “Інст румент азнаўст ва і інст румент оўка”

Тэма 1. “УВОДЗІНЫ. МЭТА, ЗМЕСТ, ЗАДАЧЫ ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ “ІНСТРУМЕНТАЗНАЎСТВА І ІНСТРУМЕНТОЎКА” І ЯЕ МЕСЦА Ў ПАДРЫХТОЎЦЫ КІРАЎНІКОЎ АМАТАРСКІХ ДУХАВЫХ АРКЕСТРАВЫХ КАЛЕКТЫВА”

Асноўныя пытанні па тэме:

1) Мэта вучэбнай дысцыпліны “Інструментазнаўства і інструментоўка” і яе роля ў музычна-тэарэтычнай, творча-практычнай падрыхтоўке будучых кіраўнікоў аматарскіх мастацкіх ансамблевых, аркестравых калектываў духавых і ўдарных інструментаў.

2) Змест вучэбнай дысцыпліны “Інструментазнаўства і інструментоўка”

3) Музычна-тэарэтычныя і творча-практычныя асаблівасці блока “Інструментазнаўства – Інструментоўка” ў прафесійнай падрыхтоўке студэнтаў напрамку спецыяльнасці «*Инструментальная музыка (духавая)”*.

4) Асноўныя віды заняткаў, формы бягучага і выніковага кантролю ведаў па вучэбнай дысцыпліне “Інструментазнаўства і інструментоўка”..

Мэта тэмы:

Вызначэнне месца курса “Інструментазнаўства” ў падрыхтоўцы кіраўнікоў аматарскіх духавых ансамблевых, аркестравых калектываў на сучасным этапе развіцця нацыянальнай мастацкай культуры і духавога мастацтва.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Асноўны тэкст лекцыі:

Сярод розных спецыяльных дысцыплін вучэбная дысцыпліна “Інструментазнаўства і інструментоўка” з’яўляецца адной з асноўных музычна-тэарэтычных дысцыплін у працэсе падрыхтоўкі кадраў для музычнага мастацтва, у тым ліку і адной з яго разнастайнасцей – духавога мастацтва. Падрыхтоўка гэтых спецыялістаў ажыццяўляецца ў двух узроўнях сістэмы адукацыі вучэбных устаноў культуры і мастацтваў Беларусі:

1) сярэднія спецыяльныя навучальныя установы культуры і мастацтваў (музычныя каледжы; каледжы культуры і мастацтваў);

2) вышэйшыя спецыяльныя навучальныя установы культуры і мастацтваў (Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі і яё філіі у абласных цэнтрах; Беларускі дзяржаўны універсітэт культуры і мастацтваў; кафедры музычнага мастацтва ў іншых універсітэтах: Гродненскі дзяржаўны універсітэт, Віцебскі дзяржаўны універсітэт і інш.).

Сярод спецыяльных дысцыплін па падрыхтоўке спецыялістаў духавога мастацтва ў вышэйшых навучальных установах культуры і мастацтваў рэспублікі вучэбнай дысцыпліны “Інструментазнаўства і інструментоўка” спрыяе іх прафесійнаму станаўленню. Асабіста гэта тычіцца выпускнікоў Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі, якія атрымліваюць па жаданні кваліфікацыю “Дырыжор духавога аркестра” і выпускнікоў Беларускага дзяржаўнага універсітэта культуры і мастацтваў напрамку спецыяльнасці **18 01 01-02 «*Инструментальная музыка (духавая)”***, якія атрымліваюць кваліфікацыю “Кіраўнік аркестра (ансамбля)”. У сувязі з гэтым **галоўная мэта** вучэбнай дысцыпліны “Інструментазнаўства і інструментоўка” – гэта вывучэнне мастацка-выразных, тэхнічна-выканальніцкіх асаблівасцей духавых і ударных аркестравых інструментаў на лепшых узорах музычнага мастацтва. Гэта спрыяе фарміраванню у студэнтаў разглядаемых спецыяльнасцей дакладных ведаў аб выкарыстанні духавых і ударных аркестравых інструментаў у межах сучасных ансамбляў і аркестраў. Існуе

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

цэлы шэраг вучэбных і вучэбна-метадычных дапаможнікаў, якія разглядаюць пытанні па інструментазнаўству. Адзначым, напрыклад, навучальны дапаможнік Я.Б. Вілкавіра для музычных вучылішч і кансерваторый [1]. Але, на жаль, у гэтым дапаможніке, як і у іншых, адсутнічае вызначэнне тэрміна “Інструментазнаўства”, і толькі даюцца звесткі аб тых ці іншых інструментах духавога аркестра [1, с. 18-47; 144-176; 244-272]. Як адзначаецца ў дапаможніке “Інструментоўка для духавога аркестра” пад рэдакцыяй заслужанага дзеяча мастацтваў Расіі Б.Т.Кажеўнікава, “в качестве музыкально-теоретической дисциплины инструментовка разделяется на две части: 1) и н с т р у м е н т о в е д е н и е , в котором изучается устройство, а также художественные и технические возможности отдельных инструментов оркестра; 2) собственно и н с т р у м е н т о в к у (и л и о р к е с т р о в к у), посвященную приёмам оркестрового изложения музыкальной ткани, соединению и взаимодействию отдельных инструментов и инструментальных групп» [2, с. 3]. Адзначым, што роля музычна-тэарэтычнага і творча-практычнага блока “Інструментазнаўства – Інструментоўка” ў прафесійнай падрыхтоўке будучых кіраўнікоў аматарскіх мастацкіх ансамблевых, аркестравых калектываў духавых і ударных інструментаў вельмі вялікая і адказная. Уразуменне тэарэтычнага і практычнага матэрыяла вучэбнай дысцыпліны “Інструментазнаўства і інструментоўка” дазваліць будучым дырыжорам прафесійных аркестраў духавых і ударных інструментаў, кіраўнікам аматарскіх духавых аркестравых калектываў самастойна чытать аркестравыя партытуры і развіваць асабістыя навыкі, умення па інструментоўке у адпаведнасці з тым саставам аркестра ці ансамбля, з якім яны будуць самастойна працаваць (тыпавыя, а таксама не тыпавыя склады аркестраў, ансамбляў духавых і ударных інструментаў).

Вывучэнне вучэбнай дысцыпліны “Інструментазнаўства і інструментоўка” адпаведна сваёй выбранай прафесіі спрыяе набыццю будучымі кіраўнікамі духавых аркестравых калектываў практыкі напісання варыянтаў інструментовак для розных складаў ансамбляў (аднаіменны, роднасны,

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

змешаны) ці аркестраў духавых існтументаў (малы медны, вялікі медны, змешаны малы, вялікі змешаны). Усведамленне студэнтамі тэарэтычнага і практычнага матэрыяла па вучэбнай дысцыпліны “Інструментазнаўства і інструментоўка” цесна звязана з адпаведнымі ведамі па музычна-тэарэтычных і спецыяльных дысцыплінах: гісторыя музычнага мастацтва, сальфеджыо, тэорыя музыкі, гармонія, паліфонія, аналіз музычных формаў, аркестравы клас, камерна-інструментальны ансамбль, методыка работы з ансамблем і аркестрам духавых і ўдарных інструментаў, методыка выкладання спецыяльных дысцыплін, чытанне аркестравых партытур і г.д.).

У працэсе навучання студэнты павінны ***атрымаць веды*** па наступных пытаннях:

– класіфікацыя, функцыянальныя і мастацка-выканальніцкія асаблівасці тыповых саставаў ансамбляў ці аркестраў духавых і ударных інструментаў;

– сутнасць аркестрава-ансамблевага выканаўства і вызначэнне адпаведных задач пры інструментоўке музычных твораў;

– мастацка-творчыя, арганізацыйна-метадычныя асаблівасці работы па напісанню партытур для ансамбляў ці аркестраў духавых інструментаў;

– этапы работы над інструментоўкай музычных твораў, іх змест і задачы;

– выкананне варыянтаў інструментовак музычных твораў і іх трактоўка;

– функцыянальныя, мастацка-выразныя, тэхнічна-выканальніцкія магчымасці духавых і ударных інструментаў і спецыфіка іх выкарыстання ў ансамблі ці аркестры розных складаў;

– сацыякультурныя аспекты, асаблівасці арганізацыі канцэртна-выканальніцкай дзейнасці ансамбляў, аркестраў духавых і ўдарных інструментаў і разнастайнасці мастацка-тэматычных груп твораў з улікам сацыяльнай і узроставай катэгорыі слухачоў, на якіх разлічана канцэртная праграма.

Вывучэнне тэарэтычнага і практычнага матэрыяла па вучэбнай дысцыпліне “Інструментазнаўства і інструментоўка” прадугледжвае ***развіццё*** ў студэнтаў наступных ***уменняў***:

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

– напісанне асноўных і варыянтных разнастайнасцей інструментовак на той ці іншы склад ансамбля, аркестра духавых інструментаў;

– дасягнення лагічнай пабудовы меладычнага галасавядення, гарманічнага суправаджэння, кантрапункту, фразіроўкі;

– вызначэнне адпаведнага дынаміка-акустычнага балансу гучанні ансамбля аркестравых груп у межах аркестравага калектыву;

– вырашэнне пытанняў па выкананні метрарытмічных цяжкасцей для выканаўцай той ці іншай аркестравай групы і магчымай адаптацыі адпаведнага музычнагаматэрыяла;

– чытання партытур незнаёмых твораў (з выкарыстаннем фартэпіяна ці выкананне асабных фрагментаў меладычнага галасавядзення, кантрапункту на сваім базавым духавым інструменце пры умове адпаведнага транспаніровання і неабходнай змены тэсітуры гучання);

– напісання інструментовак старадаўняй, сучаснай музыкі з улікам жанрава-стылявых асаблівасцей яе выканання аркестрамі духавых і ўдарных інструментаў.

У працэсе навучання па вучэбнай дысцыпліне "Інструментазнаўства і інструментоўка" студэнт павінен ***развіць*** наступныя ***навыкі***:

– напісання партытур для розных саставаў аркестраў духавых і ўдарных інструментаў у адпаведнасці з існуючымі штрыхамі, традыцыйнымі і спецыфічнымі прыёмамі гуказдабывання;

– дакладнага афармлення партытуры;

– расшыфроўкі існуючай спецыяльнай тэрміналогіі.

У працэсе засваення ведаў, адпаведных навыкаў і уменняў па вучэбнай дысцыпліне "Інструментазнаўства і інструментоўка", неабходна ўлічваць тот факт, што ў апошні час у аркестравай літаратуры з'явілася значная колькасць музычных твораў, дзе кампазітары выкарыстоўваюць сучасныя прыёмы ігры і штрыхі, характэрныя для джазавай і эстраднай музыкі. У сувязі з гэтымі патрабаваннямі часу і ужывання жанрава-стылявых асаблівасцей у духавой музыцы, падчас вывучэння матэрыялаў па вучэбнай дысцыпліне

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

“Інструментазнаўства і інструментоўка” неабходна ўключыць у вучэбны і канцэртны рэпертуар аматарскіх мастацкіх ансамблевых, аркестравых калектываў духавых і ўдарных інструментаў тыя музычныя творы, якія адпавядалі бы дадзенай жанравай стылістыцы. Адзначым, што большая частка джазавых і эстрадных твораў выконваецца з выкарыстаннем дадатковых клавішных і ўдарных інструментаў. Яны павінны вывучацца па вучэбнай дысцыпліне “Інструментазнаўства і інструментоўка” ў якасці эпізадычных.

Сярод асноўных відаў заняткаў, форм бягучага і выніковага кантролю ведаў студэнтаў па вучэбнай дысцыпліны “Інструментазнаўства і інструментоўка” , адзначым наступныя. Згодна з вучэбным планам, асноўная частка тэарэтычных, практычных заняткаў па вучэбнай дысцыпліны “Інструментазнаўства і інструментоўка”, праводзяцца ў I семестры у выглядзе лекцый, семінараў пры умове вызначэння студэнтам і вукананні імі заданняў па самастойнай рабоце. Так, па курсу прадугледжана 24 гадзіны лекцыйных заняткаў для студэнтаў дзённай формы навучання і адпаведна 8 гадзін для студэнтаў завочнай формы навучання. Падчас вывучэння тэарэтычнага і практычнага матэрыяла на лекцыйных занятках будучыя кіраўнікі аматарскіх духавых ансамблевых, аркестравых калектываў маюць магчымасць деталёва пазнаёміцца з функцыянальнымі, мастацка-выразнымі, тэхнічна-выканальніцкімі магчымасцямі духавых і ударных інструментаў і спецыфікай іх выкарыстання ў ансамблі ці аркестры розных складаў. На лекцыйных занятках па вучэбнай дысцыпліне “Інструментазнаўства і інструментоўка” прадугледжваецца і знаёмства з сусветнавядомымі сістэмамі тыпалогіі і класіфікацыі аркесравых духавых і ўдарных музычных інструментаў. Больш падрабязнае вывучэнне матэрыяла па вучэбнай дысцыпліне “Інструментазнаўства і інструментоўка” працягваееца на семінарскіх занятках у аб’ёме 6 вучэбных гадзін для студэнтаў дзённай формы навучання і адпаведна 2 гадзіны для студэнтаў завочнай формы навучання. Акрамя гэтага, будучыя кіраўнікі аматарскіх духавых

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

ансамблевых, аркестравых калектываў павінны планаваць і самастойную работу па падрыхтоўке да семінарскіх заняткаў і будучага іспыту.

Формай выніковага кантролю ведаў студэнтаў дзённай формы навучання і завочнай формы навучання па вучэбнай дысцыпліне “Інструментазнаўства і інструментоўка” з’яляецца экзамен у канцы першага семестра. На экзамене апытанне студэнтаў ажыццяўляецца па тэарэтычных пытаннях (тэрміналогія, сутнасць працэса транспазіцыі, функцыянальныя асаблівасці духавых і ўдарных інструментаў і г.д.) і практычных заданняў (вызначэнне адпаведнага інтэрвала транспазіцыі для транспануючых інструментаў; чытанне партытуры музычнага твора і аналіз склада аркестра, яго аркестравых груп, асобных інструментаў; строй, дыяпазон, мастацка-выразныя і тэнічна-выканальніцкія характарыстыкі гучання ансамбля, аркестра і ўсіх інструментаў, якія уваходзяць у гэтыя саставы).

Такім чынам, вучэбная дысцыпліна “Інструментазнаўства і інструментоўка” з’яўляецца галоўнай для атрымання спецыяльных музычна-тэарэтычных ведаў, практычна-творчых навыкаў і ўменняў.

Неабходна адзначыць і тое, што вучэбнай дысцыпліне “Інструментазнаўства і інструментоўка” ў падрыхтоўцы кіраўнікоў аматарскіх духавых ансамблевых, аркестравых калектываў на сучасным этапе развіцця нацыянальнай і сусветнай мастацкай культуры і духавога мастацтва належыць вялікая роля ў працэсе папулярызацыі музычнага мастацтва сродкамі аркестраў духавых і ўдарных інструментаў.

Літаратура для вывучэння тэмы лекцыі:

1. Вилковир, Е. Практический курс инструментовки для духового оркестра: учеб. пособие /Е. Вилковир; ред. Д.Блюм. – М.: Государственное музыкальное издательство, 1963. – 302 с.

2. Инструментовка для духового оркестра: учеб. пособие /Ред.-составитель Б.Т. Кожевников. – М.: Музыка, 1978. – 278 с.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Асноўныя вывады па тэме лекцыі:

1. Будучыя кіраўнікі аматарскіх духавых ансамблевых, аркестравых калектываў павінны атрымаць трывалыя веды па вучэбнай дысцыпліне "Інструментазнаўства і інструментоўка" з улікам асаблівасцей развіцця нацыянальнай и сусветнай мастацкай культуры і духавога мастацтва на сучасным этапе.

2. Вучэбная дысцыпліна "Інструментазнаўства і інструментоўка" з'яўляецца састаўным у працэсе падрыхтоўкі будучых кіраўнікоў аматарскіх мастацкіх ансамблевых, аркестравых калектываў духавых і ударных інструментаў і атрыманыя музычна-тэарэтычныя веды і практычныя навыкі, уменні павінны выкарыстоўвацца студэнтамі ў працэсе вывучэння і іншых дысцыплін (інструментоўка, дырыжыраванне, методыка работы з аркестрам і ансамблям, чытанне аркестравых партытур і г.д.).

Ключавыя паняцці па тэме лекцыі:

1) інструментазнаўства;
2) модуль "Інструментазнаўства – інструментоўка";
3) музычна-тэарэтычныя веды;
4) практычна-творчыя навыкі і ўменні адаптацыі музычнага матэрыяла.

Пытанні, творчыя заданні для самастойнай працы па тэме лекцыі:

1) Вызначыць мэту вучэбнай дысцыпліны "Інструментазнаўства і інструментоўка" і абгрунтаваць яе ролю ў музычна-тэарэтычнай, творча-практычнай падрыхтоўке будучых кіраўнікоў аматарскіх мастацкіх ансамблевых, аркестравых калектываў духавых і ударных інструментаў.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

2) Выканаць параўнальны аналіз зместу музычна-тэарэтычнага і творча-практычнага ьодуля “Інструментазнаўства – Інструментоўка”.

3) Вызначыць месца вучэбнай дысцыпліны “Інструментазнаўства і інструментоўка” ў падрыхтоўцы кіраўнікоў аматарскіх духавых ансамблевых, аркестравых калектываў.

4) Пералічыць асноўныя віды заняткаў, формы і крітэрыі бягучага і выніковага кантролю ведаў па вучэбнай дысцыпліне “Інструментазнаўства і інструментоўка”.

Літаратура для вывучэння тэмы лекцыі:

1. Вилковир, Е. Практический курс инструментовки для духового оркестра: учеб. пособие /Е. Вилковир; ред. Д.Блюм. – М.: Государственное музыкальное издательство, 1963. – С. 3 – 4.

2. Зудин, Н. Пособие по инструментовке для духового оркестра /Н. Зудин, Б. Кожевников. – М.: ВУВД, 1950. – С. 3 – 6.

3. Инструментовка для духового оркестра: учеб. пособие /Ред.-составитель Б.Т. Кожевников. – М.: Музыка, 1978. – С. 3-4.

Тэма 2. “ТЭРМІНАЛОГІЯ ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ “ІНСТРУМЕНТАЗНАЎСТВА І ІНСТРУМЕНТОЎКА”, НАВУКОВЫЯ МЕТАДЫ ДАСЛЕДВАННЯ, СУВЯЗЬ З ІНШЫМІ НАВУКАМІ І ДЫСЦЫПЛІНАМІ”.

Асноўныя пытанні па тэме:

1) Сутнасць тэрміна “Інструментазнаўства” і яго вызначэнне.

2) Параўнальны аналіз тэрміна “Інструментазнаўства” з тэрмінам “арганалогія”. Іншыя тэрміны вучэбнай дысцыпліны “Інструментазнаўства і інструментоўка”.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

3) Арганалагічны навуковы метад даследвання ў інструментазнаўстве і яго сутнасць.

4) Музычна-эстэтычны навуковы метад даследвання ў інструментазнаўстве і яго сутнасць.

5) Сувязь і ўзаемаабумоўленасць вучэбнай дысцыпліны "Інструментазнаўства і інструментоўка" з іншымі музычна-тэарэтычнымі дысцыплінамі

Мэта тэмы:

Вызначэнне сутнасці тэрмінаў вучэбнай дысцыпліны "Інструментазнаўства і інструментоўка" і яе вывучэнне з улікам сусветнавядомых навуковых метадаў даследвання эвалюцыі духавога і ударнага музычнага інструментарыя.

Асноўны тэкст лекцыі:

Сутнасць тэрміна "Інструментазнаўства" заключаецца ў тым, што гэты кірунак музыказнаўства дае адказ на пытанні аб усіх якасцях музычнага інструментарыя. Зыходзячы з патрабаванняў да прафесійнага навучання па спецыяльнасці 18 01 01 «Народная творчасць» напрамку 18 01 01-02 «Інструментальная музыка (духавая)", мы павінны разглядзець асаблівасці і якасці духавых і ударных музычных інструментаў з пункту гледжання гісторыі гэтага інструментарыя, а таксама і яго сучаснай мадэрнізацыі і мадіфікацыі, якія дазваляюць пашыраць тэмбрава-каларыстычную палітру і функцыянальныя магчымасці гэтых інструментаў як у камерна-інструментальнай выканальніцкай практыкі. так і на ўзроўні ансамблявага і аркестравага выканальніцтва.

Вывучэнне музычнага інструментарыя на працягу розных гістарычных этапаў мела вельмі важную сацыякультурную значнасць. Развіццё музычнага

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

інструментарыя, у тым ліку духавога і ударнага, у гісторыі мастацкай культуры адыграла вельмі істотную ролю. Перш за ўсё, гэта роля у тым, што эвалюцыя духавога і ударнага музычнага інструметарыя дазваляя вывучать і гісторыю музычнага развіцця цівілізацыі, таму што існаванне музычных інструментаў выступае як элемент і матэрыяльнай культуры, а таксама і як элемент духоўнай культуры чалавечства. І, такім чынам, можно адзначыць тое, што з'яўленне тага ці іншага духавога ці ударнага музычнага інструмента ў тую ці іншую гістарычную эпоху выступае як ***падзея-эпізадычная з'ява***, ці павінна разглядацца як ***сацыякультурная з'ява***.

Неабходна пералічыць найбольш значныя прыклады:

1) існаванне інструментаў у першабытнаабшчыннай культуры;

2) адлюстраванне бытавання духавых і ударных музычных інструментаў у шэдэўрах Старажытнага Егіпта;

3) асэнсаванне дыферэнцыяцыі функцый музычных інструментаў у музычным жыцці Месапатаміі;

4) фарміраванне старажытнаіндыскай сістэмы класіфікацыі музычных інструментаў, якая разглядала чатыры групы інструметаў з пункту гледжання канструкцыі інструментаў і спосаба звукаатрымання;

5) фарміраванне старажытнакітайскай сістэмы класіфікацыі музычных інструментаў, якая разглядала восем класаў інструметаў, зыходячы з матэрыялу вырабаў інструментаў (камень, метал – медь, древа, трыснёг, скура, гарбуз, гліна, шоўк).

Сутнасць тэрміна "Інструментазнаўства" і яго параўнальны аналіз з тэрмінам "арганалогія". Вызначэнне тэрмінаў дысцыпліны "Інструментазнаўства". Навуковыя метады даследвання ў інструментазнаўстве (арганалагічны, музычна-эстэтычны). Сувязь інструментазнаўства з іншымі навукамі. Сувязь і ўзаемаабумоўленасць вучэбнай дысцыпліны "Інструментазнаўства і інструментоўка" з іншымі музычна-тэарэтычнымі дысцыплінамі (інструметоўка, гісторыя музычнага мастацтва, сальфеджыо, тэорыя музыкі, гармонія, паліфонія, аналіз

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

музычных формаў, аркестравы клас, камерна-інструментальны ансамбль, методыка работы з ансамблем і аркестрам духавых інструментаў, методыка выкладання спецыяльных дысцыплін, чытанне аркестравых партытур і г.д.).

Асноўныя вывады па тэме лекцыі:

1) Параўнальны аналіз тэрміна "Інструментазнаўства" з тэрмінам "арганалогія" дазваляе высвятліць як змест вучэбнай дысцыпліны "Інструментазнаўства і інструментоўка", так і альтэнатыўныя пункты гледжання на вывучэнне гісторыі духавога і ударнага музычнага інструментарыя.

2) Сусветнавядомыя навуковыя метады даследвання эвалюцыі духавога і ударнага музычнага інструментарыя дазваляюць будучых кіраўнікоў аматарскіх мастацкіх ансамблевых, аркестравых калектываў духавых і ударных інструментаў атрымаць неабходныя музычна-тэарэтычныя веды для абранай спецыяльнасці.

3) Асаблівасці вывучэння вучэбнай дысцыпліны "Інструментазнаўства і інструментоўка" заключаюцца ў тым, што ў гэтым працэсе назіраецца ўзаемаабумоўленасць вучэбнай дысцыпліны "Інструментазнаўства і інструментоўка" з іншымі музычна-тэарэтычнымі дысцыплінамі.

Ключавыя паняцці па тэме лекцыі:

1) "Інструментазнаўства";
2) "арганалогія";
3) арганалагічны і музычна-эстэтычны навуковыя метады даследвання ў інструментазнаўстве;
4) ўзаемаабумоўленасць і ўзаемасувязь вучэбнай дысцыпліны "Інструментазнаўства і інструментоўка" з іншымі музычна-тэарэтычнымі дысцыплінамі.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Пытанні, творчыя заданні для самастойнай працы па тэме лекцыі:

1) Даць вызначэнне тэрміна “Інструментазнаўства” ;

2) Даць вызначэнне тэрміна “Арганалогія”;

3) Зрабіць параўнальны аналіз тэрміна “Інструментазнаўства” з тэрмінам “арганалогія” і вызначыць яго сутнасць;

4) Зрабіць спіс музычна-тэарэтычных дысцыплін, з якіміназіраецца ўзаемаабумоўленасць і ўзаемасувязь вучэбнай дысцыпліны “Інструментазнаўства і інструментоўка”.

Літаратура для вывучэння тэмы лекцыі:

1. Вилковир, Е. Практический курс инструментовки для духового оркестра: учеб. пособие /Е. Вилковир; ред. Д.Блюм. – М.: Государственное музыкальное издательство, 1963. – С. 3 – 4.

2. Зудин, Н. Пособие по инструментовке для духового оркестра /Н. Зудин, Б. Кожевников. – М.: ВУВД, 1950. – С. 3 – 6.

3. Инструментовка для духового оркестра: учеб. пособие /Ред.-составитель Б.Т. Кожевников. – М.: Музыка, 1978. – С. 3-4.

Тэма 3. “ДУХАВЫЯ І УДАРНЫЯ ІНСТРУМЕНТЫ: ТЫПАЛОГІЯ, ДЫНАМІКА-АКУСТЫЧНЫЯ АСАБЛІВАСЦІ, САСТАЎНЫЯ ЧАСТКІ”.

Асноўныя пытанні па тэме:

1) Сутнасць і сістэмы тыпалогіі духавых і ударных музычных інструментаў;

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

2) Вызначэнне асноўных састаўных частак духавых і ударных музычных інструментаў;

3) Дынаміка-акустычныя асаблівасці духавых і ударных музычных інструментаў;

4) Фактары, якія абумоўліваюць тэмбрава-каларыстычную розніцу духавых і ударных музычных інструментаў.

Мэта тэмы:

Вызначэнне асноўнага прынцыпа сістэмы тыпалогіі духавых і ударных музычных інструментаў з улікам іх асноўных састаўных частак, тэмбрава-каларыстычнага гучання, дынаміка-акустычных асаблівасцей.

Асноўны тэкст лекцыі:

Сусветнавядомыя сістэмы класіфікацыі музычных інструментаў і іх сутнасць (старажытнакітайская сістэма Боэцыя, старажытнарымская сістэма Кассіадора, старажытнаіспанская сістэма Ісідора Севільскага, старажытнаарабская сістэма Авіцэны (Ібн Сіна) і інш.; класіфікацыйныя падыходы з мэтай тыпалогіі музычных інструментаў бельгійцаў Франсуа Огюста Геварта і Віктора Шарля Маййона, шведа Тобіаса Юхана Хенріка Норлінда і Эрнста Эмсхаймера, француза Андрэ Шефнера, немца Ганса Гейнца Дрегера і інш.). Сутнасць універсальнай структурнай класіфікацыі музычных інструментаў нямецкіх арганалогаў Курта Закса і Эрыха фон Хорнбастеля. Сістэматызацыя духавых, ударных музычных інструментаў у адпаведнасці з агульнапрынятай класіфікацыяй і іх месца ў сусветнай арганалогіі.

Сучасная класіфікацыя тыпавога традыцыйнага і мадыфіцыраванага інструментарыя, яго функцыі, мастацка-выканальніцкія асаблівасці (чатыры

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

групы музычных інструментаў: 1) ідіафоны; 2) мембранафоны; 3) хардафоны; 4) аэрафоны).

Тыпавыя выканальніцкія формы, у якіх выкарыстоўваюца духавыя інструменты. Спецыфіка уключэння духавых інструментаў ў сучасную выканальніцкую практыку (солнае выканаўства; ансамблевае выканаўства; аркестравае выканаўства).

Асаблівасці інтанавання пры выкананні на духавых інструментах (канструктыўныя і тэхналагічныя недахопы і шляхі іх перaадольвання). Узаемаабумоўленасць дакладнага інтанавання і арганалагічных асаблівасцей.

Спецыфіка і асноўныя віды настройкі духавых інструментаў (*меладычны* ці *гарманічны* віды настройкі – іх сутнасць і асаблівасці тэхналогіі).

Выкарыстанне розных спосабаў настройкі з улікам арганалагічных асабівасцей духавых інструментаў (*пры дапамозе слыху; пры дапамозе тюнэра; па камертону; па гучанню другога інструмента* – фартэпіяна ці якога-небуць беларускага народнага духавога інструмента; *карэкціроўка строя* у працэсе выканання той ці іншай паслядоўнасці інтэрвалаў і г.д.).

Улік асаблівасцей і спосабаў карэкціроўкі інтанавання духавых інструментах ў працэсе сольнага ці сумеснага выканаўства: 1) прынцып ладатанальнага цягацення; 2) выкарыстанне дадатковай аплікатуры; 3) змяненне параметраў апертуры і амбушура; 4) карэкцыя экспрэсіі выканальніцкага дыхання.

Музычны гук і яго асаблівасці ўспрымання ў гучанні духавых і ударных музычных інструментаў. Асноўныя віды музычнага слыха (*бінаўнарны, абсалютны, стылевы* і інш.).

Галоўныя састаўныя часткі духавых і ударных музычных інструментаў (цела, якое гучыць ці вібратар; гукаутваральнік; рэзанатар і інш.).

Сярод фактараў, якія абумоўліваюць спецыфіку прыёмаў гуказдабывання на духавых інструментах неабходна ведаць наступныя:

1) наяўнасць абертонаў і моц іх гучання;

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

2) матэрыял, з якога вырабляецца музычны інструмент;
3) таўшчыня ці маса гучашчага цела;
4) спосаб гукаутварэння;
5) велічыня мензуры.

Асноўныя вывады па тэме лекцыі:

1. Працэс эвалюцыі музычнага інструментарыя вывучаўся рознымі даследчыкамі. Вынікам гэтых даследванній з'віліся сусветнавядомыя сістемы класіфікацыі музычных інструментаў (старажытнакітайская, старажытнарымская, старажытнаіспанская, старажытнаарабская сістэма.

2. З мэтай удасканалення вывучэння пытання аб асаблівасцях музычнага інструментарыя з'віліся класіфікацыйныя падыходы тыпалогіі музычных інструментаў бельгійцаў Франсуа Огюста Геварта і Віктора Шарля Маійона, шведа Тобіаса Юхана Хенріка Норлінда і Эрнста Эмсхаймера, француза Андрэ Шефнера, немца Ганса Гейнца Дрегера і інш.

3. Сістэматызацыя духавых, ударных музычных інструментаў стала ажыццяўляцца ў адпаведнасці з агульнапрынятай класіфікацыяй нямецкіх арганалогаў Курта Закса і Эрыха фон Хорнбастеля.

4. Сучасная класіфікацыя тыпавога традыцыйнага і мадыфіцыраванага інструментарыя і вывучэнне яго функцыі, мастацка-выканальніцкія асаблівасці ажыццяўляецца па асноўных чатырох групах музычных інструментаў: 1) ідіафоны; 2) мембранафоны; 3) хардафоны; 4) аэрафоны).

Ключавыя паняцці па тэме лекцыі:

1) функцыі, мастацка-выканальніцкія асаблівасці групы ідіафонаў;

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

2) функцыі, мастацка-выканальніцкія асаблівасці групы мембранафонаў;

3) функцыі, мастацка-выканальніцкія асаблівасці групы хардафонаў;

4) функцыі, мастацка-выканальніцкія асаблівасці групы аэрафонаў;

5) асноўныя часткі духавых і ударных музычных інструментаў.

Пытанні, творчыя заданні для самастойнай працы па тэме лекцыі:

1) Пералічыць інструменты і функцыянальныя асаблівасці інструментаў, якія уваходзяць у групу ідіафонаў;

2) Пералічыць інструменты і функцыянальныя асаблівасці інструментаў, якія уваходзяць у групу мембранафонаў;

3) Пералічыць інструменты і функцыянальныя асаблівасці інструментаў, якія уваходзяць у групу хардафонаў;

4) Пералічыць інструменты і функцыянальныя асаблівасці інструментаў, якія уваходзяць у групу аэрафонаў;

5) Пералічыць асноўныя састаўныя часткі духавых і ударных музычных інструментаў.

Літаратура для вывучэння тэмы лекцыі:

1. Инструментовка для духового оркестра: учеб. пособие /Ред.-составитель Б.Т. Кожевников. – М.: Музыка, 1978. – С. 3-5.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Тэма 4. “ІНСТРУМЕНТЫ, ЯКІЯ ТРАНСПАНУЮЦЬ: СУТНАСЦЬ, КЛАССІФІКАЦЫЯ, СРОЙ, НАТАЦЫЯ Ў ПРАЦЭСЕ ВЫВУЧЭННЯ ІНСТРУМЕНТАЗНАЎСТВА І ІНСТРУМЕНТОЎКІ”

Асноўныя пытанні па тэме:

1) Сутнасць тэрміна “транспазіцыя”.
2) Сутнасць тэрміна “транспаніраванне”.
3) Сутнасць тэрміна “інтэрвал транспазіцыі”.
4) Сутнасць тэрміна “строй інструмента”.

Мэта тэмы:

Засваенне студэнтамі ведаў па асноўным паняццям такіх тэрмінаў, як “транспазіцыя”, “транспаніраванне”, “інтэрвал транспазіцыі”, “строй інструмента”.

Асноўны тэкст лекцыі:

Сутнасць тэрмінаў “транспазіцыя” і “транспаніраванне” дазваляе павольна вырашать як тэарэтычныя, так і творчыя пытані па інструментазнаўству і інструментоўке музычных твораў. У перакладзе с пазнелатінскай мовы адзначае перанос музычнага твора ў іншую танальнасць. Інструмент, які транспануе – гэта такі музычны інструмент, у якога рэальнае гучанне адрозневаецца ад нотна-графічнай фіксацыі на вызначэнны інтэравал. Гэты інтэрвал – велічыня пастаянная для таго ці іншага інструмента, які транспануе. Такі інтэрвал для кожнага інструмента, які транспануе, мае назву “інтэрвал транспазіцыі”.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Натуральны гукарад абертонаў для інструментаў, якія транспануюць, натіруюцца ў танальнацсі C-dur. Для таго, каб прагучал на трубе in B натуральны гук B, неабходна напісаць ноту C. Для таго, каб прагучал на валторне in F натуральны гук F, неабходна напісаць ноту C. Але існуюць і інструменты-выключэнні, якія натіруюцца адпаведна асабістаму гучанню (тэнаровы трамбон in B, тэнарова-басовы трамбон in F з уключонным квартвентелем, малая і вялікая тубы адпаведена in Es i in B.

Узнікненне транпануючай натацы. адносіцца да XVIII стагоддзя, калі на духавых інструментах выканаўцы маглі выконваць амаль толькі тоны іх натуральнага гукараду. Паколькі C-dur з'яўлалася найбольш простай па натацыі танальнасццю, таму і узнікла практыка натацыі у гэтай танальнасці і ўсі партыі духавых музычных інструментаў адпаведна іх натуральнаму строю.

Калі з'явіліся інструменты з клапанным і вентільным прыстасаннем, то з'явілась і магчымасці выконваць музыку, якая была аддалена ад асноўнага строя інструмента, які транспануе. З гэтага часу узнікла пактыка транспануючай натацыі негледзячы на тое, што гэта ўскладняла чытанне партыі інструмента, які транспануе. Гэта было лагчэйшым выканаўцы, які ужо асабіста не павінен быў вызначаць інтэрвал транспазіцыі адносна сайго інструмента.

Дзякуючы транспануючай натацыі, адзін і той самы выканаўца павольна мае магчымасць пераключацца з адной differently розностайнасці інструмента аднага рода на другую, якая адрозніваецца іншым строем, але мае тую самуя аплікатуру (напраклад, пераход з кларнета in A на басовы кларнет in B, ці з кларнета in A на кларнет in B).

Некаторыя кампазітары ў XX стагоддзі ажыццяўлялі намаганні натаціі партый для інструментаў, якія транспануюць, адпаведна іх натуральнаму гучанню. Сярод прадстаўнікоў гытага кірунку – знакамітыя капазітары: Шёнберг, Берг, Вебэрн, Анігер, Пракофьеў і іншыя.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

У сучысня час у аркестрах духавых інструментаў выкарыстовываюцца інструменты, якія транспануюць, выключна ў наступных строях: in Es, in B, in F. Класіфікацыя інструментаў, якія транспануюць, ажыццяўляецца адпаведна асаблівасці іх тэсітуры гучання па аналагу ў харавым ці вакальніцтве. Існуе асаблівасць натацыі у ансамблевых, аркестравых партытурах і партыях для кожнага інструмента, якія транспанует.

Асноўныя вывады па тэме лекцыі:

З мэтай кваліфікаванай работы па інструментоўке музычных твораў неабходна засвоіць сунасць такіх спецыяльных тэрмінаў інструментазнайства і інструментовўкі, як "транспазіцыя", "транспаніраванне", "інтэрвал транспазіцыі", "строй інструмента". Гэта дазволіць забяспечыць грунтоўныя веды па тэме "ІНСТРУМЕНТЫ, ЯКІЯ ТРАНСПАНУЮЦЬ: СУТНАСЦЬ, КЛАССІФІКАЦЫЯ, СРОЙ, НАТАЦЫЯ Ў ПРАЦЭСЕ ВЫВУЧЭННЯ ІНСТРУМЕНТАЗНАЎСТВА І ІНСТРУМЕНТОЎКІ", а таксама спрыяе дакладнаму выкананню студэнтамі асабістых заданняў па інструментоўке музычных твораў.

Ключавыя паняцці па тэме лекцыі:

1) "транспазіцыя";
2) "транспаніраванне";
3) "інтэрвал транспазіцыі";
4) "строй інструмента".

Пытанні, творчыя заданні для самастойнай працы па тэме лекцыі:

1) Даць вызначэнне тэрміна "транспазіцыя".

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

2) Даць вызначэнне тэрміна “транспаніраванне” і напісаць прыклады па варыянтам транспаніравання музычнага твора (асноўны меладычны фрагмент) з адной танальнасці у другую.

3) Даць вызначэнне тэрміна “інтэрвал транспазіцыі” для розных інструметаў, які транспануюць на секунду, кварту, квінту, вялікую сексту, нону, тэрцдэцыму .

4) Даць вызначэнне тэрміна “строй інструмента” і зрабіць параўнальны аналіз на прыкладзе інструментаў у такіх страях, як in C, in B, in Es, in G, in F.

Літаратура для вывучэння тэмы лекцыі:

1. Инструментовка для духового оркестра: учеб. пособие /Ред.-составитель Б.Т. Кожевников. – М.: Музыка, 1978. – С. 16-19.

Тэма 5. “ГРУПА ЛАБІЯЛЬНЫХ ІНСТРУМЕНТАЎ: МАСТАЦКА-ВЫКАНАЛЬНІЦКІЯ І ТЭХНІЧНЫЯ АСАБЛІВАСЦІ”.

Асноўныя пытанні па тэме:

1) гісторыя эвалюцыі інструментаў групы лабіяльных музычных інструментаў;

2) мастацка-выканальніцкія, тэхнічныя асаблівасці інструментаў групы лабіяльных музычных інструментаў;

3) асаблівасці нотна-графічнай натацыі інструментаў групы лабіяльных музычных інструментаў.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Мэта тэмы:

Засвоіць асноўныя веды аб гісторыя эвалюцыі інструментаў групы лабіяльных музычных інструментаў і іх мастацка-выканальніцкіх, тэхнічных асаблівасцях.

Асноўны тэкст лекцыі:

Прадстаўнікі музычныя інструменты групы лабіяльных духавых інструментаў – адні са старажытных інструментаў. Розныя свіскі і продкі флейт, якія былі зроблены з костак жывёл, былі знойдзены у слаях верхняга палеаліту арікьянскага перыяда (каля 28 000 – 25 000 гадо да р. Хр.). Гэтыя знаходкі былі знойдзены у Ішталошке (Венгрыя) і ў Малдове.

Інструменты групы лабіяльных духавых інструментаў прайлі вельмі складаны эвалюцыйны пуць – ад простых свісткоў, так званых паляўнічых манкоў, а таксама зробленых з шкарлупайкі арэха, трыснёговыў флейт, ракавіны, косткі, гліны і г.д. да трыснёговыў флейт, а таксама флейт, зробленых з фарфора, хрусталя, бурштына, якія выкарыстовывалісь у музычнай практыкі XVII-XVIII стагоддзяў. Адзначым, што прадстаўнікі сям'і флейт з разнастайнасці дульцевападобных інструментаў тыпа акарын, выкарыстовываліся індейцамі майя (*гл. фота*).

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

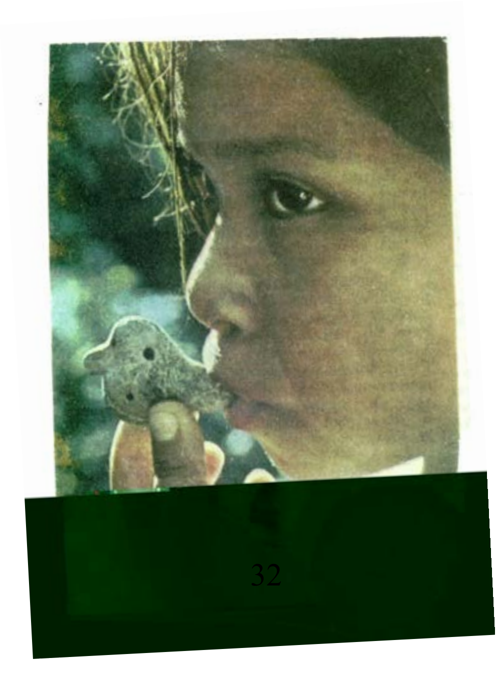

Існуюць наступныя разнастайнасці флейт:

1) падоўжная флейта (да іх адносяцца прамыя узоры флейт: флажалет, флейта Пана, блок-флейта, падвойная ці акордавая флейта, беларуская дудка і дудка-парнёўка);

2) папярочная флейта (найбольш вядомыя звесткі адносяцца да IX века да р. Хр., бытавалі ў Кітаі, Індыі, Этрурыі, Візанціі, а таксама ў славянкіх народаў. У краінах Цэнтральнай Еўропы з'явіліся каля X ці XII века. Назва "флетня" было уключана ў першы беларускі друкаваны слоўнік "Лексіс" Зізанія (1596 г.) і "Лексікон" Бярынды (1627 г.).

Гытыя факты сведчаць аб устойлівым бытаванні інструментаў, якія прадстаўляюць сям'ю флейт на усходнеславянскіх землях. У XVIII стагоддзі флейты былі ў складзе гародненскай капэлы Тызенгаузена.

Папярочная флейта

У эпоху рэнесансу канструкцыя папярочнай флейты мала змянілася. Інструмент меў дыяпазон у дзве з паловай актавы і больш, што пераўзыходзіла дыяпазон большасці блок-флейт таго часу на актаву. Інструмент дазваляў браць усё ноты храматычныя гукарада пры ўмове добрага валодання аплікатуры, якая была даволі складанай. Сярэдні рэгістр гучаў лепш за ўсё. Вядомыя арыгінальныя папярочныя флейты эпохі Рэнесансу захоўваюцца ў музеі Castel Vecchio ў Вероне.

Эпоха барока

Першыя сур'ёзныя змены ў канструкцыю папярочнай флейты ўнесла сям'я Оттетэраў. Жак Марцін Оттетэр падзяліў інструмент на тры часткі: галоўку, цела (з дзірачкамі, якія зачыняліся непасрэдна пальцамі) і калена (на якім як правіла размяшчаўся адзін клапан, часам больш). Пасля большасць папярочных флейт XVIII стагоддзя складаліся з чатырох частак – цела інструмента было падзелена напалову. Жак Марцін Оттетэр таксама змяніў

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

свідраванне інструмента на канічнае, каб палепшыць інтанацыю паміж актавы.

Жак Марцін Оттетэр іграе на трёхчастнай флейце

У апошніх дэкадах XVIII стагоддзя да папярочнай флейце дадаюць ўсё больш клапанаў – як правіла ад 4 да 6, і больш. На некаторых інструментах становіцца магчымым браць c1 (да першай актавы) з дапамогай падоўжанага калена і двух дадатковых клапанаў. Важныя новаўвядзенні ў канструкцыю папярочнай флейты таго часу ўнеслі Ёган Іаахім Кванц і Ёган Георг Тромліц.

Класічны і рамантычны перыяд

У часы Моцарта папярочная флейта з адным клапанам ўсё яшчэ з'яўлялася найбольш распаўсюджанай канструкцыяй гэтага інструмента. У пачатку XIX стагоддзя да канструкцыі папярочнай флейты дадавалі ўсё больш клапанаў, так як музыка для інструмента станавілася ўсё віртуозная і дадатковыя клапаны палягчалі выкананне цяжкіх пасажаў. Існавала вялікая

РЕПОЗИТОРИЙ ВГУКИ

колькасць варыянтаў клапанаў. У Францыі найбольш папулярная была папярочная флейта з 5 клапанамі, у Англіі - з 7 або 8 клапанамі, у Германіі, Аўстрыі і Італіі існавала найбольшая колькасць розных сістэм адначасова, дзе колькасць клапанаў магло даходзіць да 14 штук і больш, а сістэмы называліся імёнамі іх вынаходнікаў : «Мэер», «флейта Шведлера», «сістэма ЦЫглера» і іншыя. Існавалі нават сістэмы клапанаў, спецыяльна зробленыя для таго, каб палегчыць пэўны пасаж. У першай палове XIX стагоддзя існавалі флейты т. Зв. венскага тыпу, да гуку соль малой актавы. У оперы «Травіята», напісанай Джузэпэ Вердзі ў 1853 г., ва заключнай сцэне 2-ой флейце даручана фраза, якая складаецца з гукаў ніжняга рэгістра ад да ўніз - сі, сі-бемоль, ля, ля-бемоль і соль малой актавы. Такая флейта цяпер замяняецца альтовой флейтай.

Флейтыст Тэабалда Бём надаў папярочнай флейце сучасны выгляд. Яго новаўвядзенні адрозніваліся ад шматлікіх іншых тым, што ён паставіў бы ў аснову акустычныя даследаванні і аб'ектыўныя параметры гуку, а не зручнасць выканаўцы. Флейта сістэмы Бёма не адразу знайшла водгук сярод выканаўцаў - для таго каб перайсці на новую сістэму трэба было цалкам перавучваць аплікатуры і не ўсе былі гатовыя на такую ахвяру. Многія крытыкавалі і гук інструмента. У Францыі інструмент набыў папулярнасць хутчэй іншых краін, у асноўным з-за таго, што прафесар Парыжскай Кансерваторыі Луі Дорюс стаў адданым яе папулярызатарам і выкладаў на ёй у кансерваторыі. У Нямеччыне і Аўстрыі сістэма Бёма не прыжываецца вельмі доўга. Флейтысты горача адстойвалі свае прыхільнасці да той ці іншай сістэме, ўзнікалі шматлікія дыскусіі і спрэчкі аб недахопах і перавагах.

XX стагоддзе

У пачатку XX стагоддзя большасць флейтыстаў перайшлі на сістэму Бёма, хоць іншыя сістэмы часам сустракаліся аж да 1930-х гадоў. Большасць флейт ўсё яшчэ выпрабляліся з дрэва, але металічныя прылады пачалі набываць усё большую папулярнасць.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

У другой палове XX стагоддзя зноў паўстаў цікавасць да папярочным флейты барочнай канструкцыі, многія выканаўцы пачалі спецыялізавацца на аўтэнтычным выкананні барочнай музыкі на арыгінальных інструментах.
Былі зроблены спробы ўдасканаліць сістэму Бёма, каб стварыць магчымасць выканання чыстага четвертитонового гукарада і тым самым пашырыць магчымасці інструмента пры выкананні сучаснай музыкі. Да стандартнай флейце Бёма былі дадам 6 дадатковых клапанаў, і такая сістэма была названая па імі стваральніка «сістэма Кінгмана». Флейтысты Роберт Дзік і Маціяс Цыглер, якія спецыялізуюцца на выкананні сучаснай музыкі, выкарыстоўваюць такія інструменты.

У 1830-1840 гг. флейтыст-віртуоз, майстар па вырабу музычных інструментаў, кампазітар з Нямеччыны Т.Бём зрабіў вялікую рэканструкцыю флейты.

Зараз у выканальніцкай практыкі выкарыстовываюцца наступнуя разнастайнасці флейты: флейта-пікала, флейта-сапрана, флейта-альт, флейта-бас. Усе разнастайнасці датычацца сімфанічнага склада аркестра, але у сучасных аркестрах духавых інструментаў у асноўных выкарыстоўваюцца такія разнастайнасці, як флейта-пікала in C, флейта-сапрана in C.

Басовая флейта

Па сведчанні Шарля-Мары Відора, на Парыжскай выставе 1900 года была прадстаўленая басовая флейта, настроеная актавай ніжэй звычайнай, але, на жаль, мала здольная да прайгравання самых нізкіх гукаў. Аб якім інструменце ідзе гаворка - зараз ўсталяваць немагчыма, але сапраўдная басовая флейта, пабудаваная міланскім флейтыстаў Абэльардо Альбизи (1872-1937) у 1910 годзе, ўяўляла сабою даволі дасціпна уладкованы інструмент. Галоўка гэтай флейты, насаджаная на «корпус» інструмента ў выглядзе верхняй перакладзіны літары «***Т***», мела замкнёныя з абодвух бакоў

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

зрэзы і бакавое адтуліну, куды дзьмуў выканаўца, уладкованае па ўсіх правілах флейтавым вытворчасці. Трубка інструмента з размешчанымі на ёй дзірачкамі і клапанамі, маючы на верхняй сваёй частцы даволі вялікі завіток, накіроўвалася, падобна прамой флейце, ўніз, што ўласна і давала магчымасць карыстацца інструментам падчас гульні.

Праз некаторы час, у Германіі, з'явілася новая разнавіднасць басовай флейты, у сваіх знешніх абрысах якая не мела ўжо нічога агульнага з альбізіфоном. Новая бас-флейта падчас гульні імкнулася захаваць становішча звычайнай флейты, што і дасягалася загнутай ў выглядзе «крука» вяршыняй, з размешчаным на ёй бакавым адтулінай для ўдзімання паветра. Такім чынам, прысутнасць «крука» дазваляла не толькі ўтрымаць касое становішча басовай флейты, але і вызваляла яе ад непазбежнага завітка, як следства памераў інструмента.

Больш дасканалы ўзор басовай флейты быў пабудаваны ў Англіі ў 1930 годзе. Гэтая флейта ўся цалкам зроблена з металу і гэтак жа, як і альбізіфон, накіраваная ўніз, але не пад прамым вуглом, а нахільна, што вынікае ад інакш наладжанай «галоўкі». У дадзеным выпадку, выканаўца карыстаецца інструментам падобна звычайнай флейце з уласцівым ёй невялікім нахілам направа і ўніз і ўдзімаецца паветра, як у папярочную флейту, гэта значыць у звычайна уладкованае адтуліну. Завіток адпаведна кароціць памер басовай флейты, а ўвесь механізм, у дакладнасці які захоўвае «сістэму Бёма», робіць гэтую флейту даступнай любому флейтыстаў.

Аб'ём басовай флейты або альбізіфона распасціраецца ад сі малой актавы да фа – фа-дыез трэцяй па лісце і гучыць чыстай актавай ніжэй напісанага. Зрэшты, верхні адрэзак гукарада ў значнай меры ўяўляецца сумніўным па якасці, калі хутка басовая флейта ў асноўным прызначана для падаўжэння ўніз самай нізкай актавы звычайнай флейты. Як вядома, асаблівай хараством ў гучанні адрозніваецца менавіта нізкая палова звычайнага гукарада флейты і таму лёгка сабе ўявіць сапраўднае абаянне гэтых гукаў, размешчаных у такіх «глыбінях» аркестравага аб'ёму. У

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

тэхнічным дачыненні басовая флейта цалкам дасканалы інструмент, але заўвага, выказанае з нагоды мастацкіх вартасцяў альтовой флейты, у яшчэ большай ступені мае дачыненне і да басовай. Басовая флейта па сутнасці свайму прызначана спяваць, і імклівая рухомасць ёй так жа мала ўласцівая, як і бас-кларнет ці контрафаготу.

У аркестравай музыцы басовая флейта дагэтуль сябе яшчэ ніяк не выявіла. Ці таму, што кампазітары пра яе нічога не ведаюць ці таму, што яна, з прычыны сваёй дарагоўлі, апынулася «не па кішэні» нават самым бачным і магутным аркестрам - сказаць цяжка. Але так ці інакш, ці ледзь не адзіным выпадкам яе выкарыстання ў маленечкім камернай ансамблі застаецца, па сведчанні Эгана Вэллеса (1885-), указанне на яго прымяненне ў Conversations Артура Блиса (1891-?). Гэты зборнік з пяці штучак, напісаны ў 1919 годзе, прызначаны для скрыпкі, альта, віяланчэлі, флейты і габоя з заменай апошніх басовай флейтай і ражком. Нічога іншага больш буйнога або вялікага для басовай флейты напісана да гэтага часу, відавочна, не было.

Дзякуючы выкарыстанню флейты-пікала in C у аркестрах духавых інструментаў значна пашыраецца дыяпазон гучання ў высокай тесітуре:

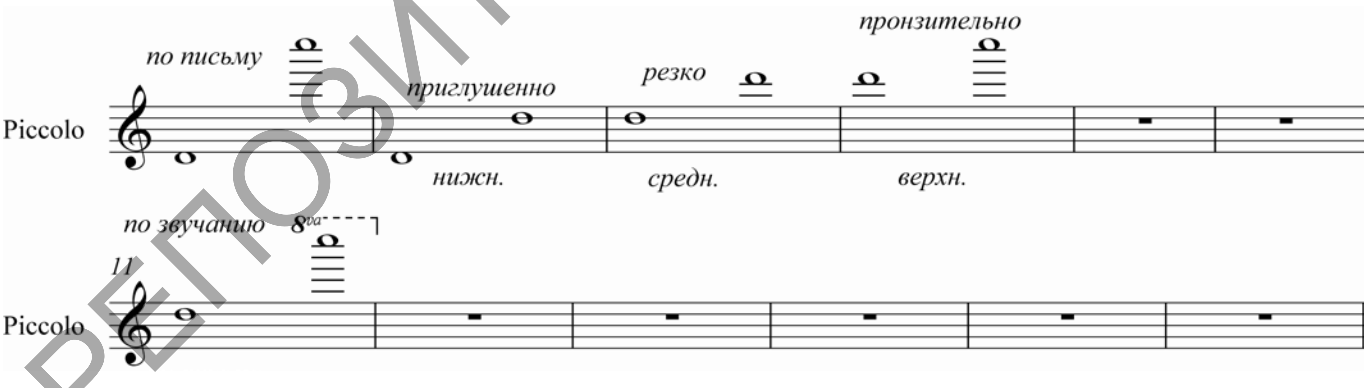

Дзякуючы выкарыстанню флейты-сапрана in C у аркестрах духавых інструментаў значна пашыраецца магчымасць выканання так званай мелкай тэнікі ў хуткіх тэмпах, а таксама пашырэнне тэмбравых магчымасцей аркестра духавых інструментаў увогуле. Дыяпазон гучання флейты-сапрана in C:

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

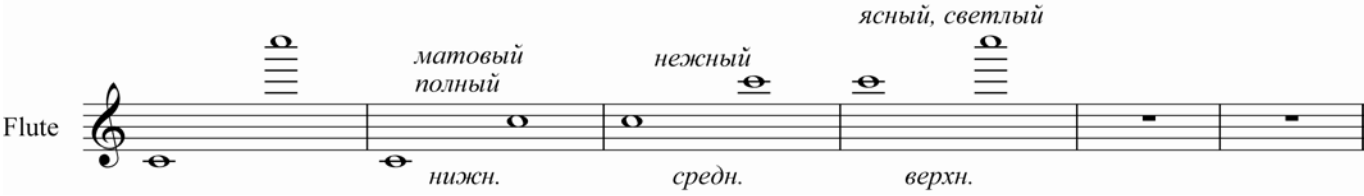

Асноўныя вывады па тэме лекцыі:

Група лабіяльных інструментаў у сучасных аркестрах і ансамблях духавых інструментаў у асноўным прадстаўлена такімі разнастайнасцямі флейт, як флейта-пікала in C, флейта-сапрана in C, дзякуючы якім значна пашырана тесітурная, тэмбравая і тхнічна-выканальніцкая магчымасць аркестра ці ансамбля.

Ключавыя паняцці па тэме лекцыі:

1) падоўжаная флейта і яе разнастайнасці (флажалет, флейта Пана, блок-флейта, падвойная ці акордавая флейта, беларуская дудка і дудка-парнёўка);
2) папярочная флейта.

Пытанні, творчыя заданні для самастойнай працы па тэме лекцыі:

1) Адзначыць месца археалагічных знаходак прадстаўнікоў сям'і флейт і перыяд іх бытавання;
2) Пералічыць гістарычныя факты бытавання флейт на беларускіх землях:
3) Зрабіць нотна-графічную фіксацыю дыяпазона і характарыстыікі гучання флейта-пікала in C, флейта-сапрана in C;

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

4) Адзначыць функцыянальныя мастацка-выканальніцкія, тэхнічныя асаблівасці флейта-пікала in C, флейта-сапрана in C і спецыфіку іх выкарстання ў у сучасных аркестрах і ансамблях духавых інструментаў.

Літаратура для вывучэння тэмы лекцыі:

1. Инструментовка для духового оркестра: учеб. пособие /Ред.-составитель Б.Т. Кожевников. – М.: Музыка, 1978. – С. 76-83.
2. Черных А. Советское духовое инструментальное искусство: Справочник. – М.: Сов. композитор, 1989. – С. 81-84.

Тэма 6. "ГРУПА ЯЗЫЧКОВЫХ ІНСТРУМЕНТАЎ: МАСТАЦКА-ВЫКАНАЛЬНІЦКІЯ І ТЭХНІЧНЫЯ АСАБЛІВАСЦІ".

Асноўныя пытанні па тэме:

1) гісторыя эвалюцыі інструментаў групы язычковых музычных інструментаў;

2) мастацка-выканальніцкія, тэхнічныя асаблівасці інструментаў групы язычковых музычных інструментаў;

3) асаблівасці нотна-графічнай натацыі інструментаў групы язычковых музычных інструментаў.

Мэта тэмы:

Засвоіць асноўныя веды аб гісторыя эвалюцыі інструментаў групы язычковых музычных інструментаў і іх мастацка-выканальніцкіх, тэхнічных асаблівасцях.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Асноўны тэкст лекцыі:

1. Габой

У перакладзе з французскага «*Габой*» азначае «*высокае дрэва*». Гісторыя з'яўлення інструментаў гэтага сямейства пачынаецца з эпохі Ранняга Царства Старажытнага Егіпта (некаторае падабенства з сучаснай канструкцыяй, але больш частае размяшчэнне гульнявых адтулін). Падчас археалагічных раскопак навукоўцы выявілі адзін з інструментаў гобойного сямейства, які ставіўся да 2 800 годзе да н.э. і належаў музычнай культуры адной іх старажытнаўсходніх краін – Месапатаміі.

Ў Еўропе інструменты гобойного сямейства з'явіліся ў XIII стагоддзі і іх генеалогія красамоўна падкрэслівала характэрнае ўсходняе паходжанне шляхам асіміляцыі двух усходніх інструментаў:

1) персідская зурна. Яна была ператворана ў народны французскі інструмент – мюзету. А прыкладна ў XVII стагоддзі з'явіўся габой дэ Пуатру (трысціна была размешчана ў спецыяльнай камеры).

2) арбский замры. Гэты інструмент быў короткоствольного з якія пашыраюцца раструбам.

У XVII стагоддзі манах ордэна миноритов ў Парыжы - Мары мерс, у сваім аб'ёмным працы (больш за 1 500 стар.) 1637 года графічна адлюстраваў працэс пераўтварэння фр. народнага духавога інструмента - шалмея, у габой. Такім чынам, можна канстатаваць, што габой з'явіўся ў Францыі ў перыяд з 1610 па 1640-я гады. Гэты інструмент адрозніваўся больш устойлівай інтанацыяй, валодаў яркім гучаннем ў верхнім рэгістры. У Беларусі габой з'явіўся ў другой палове XVIII стагоддзі (Ситанский ў Гродна).

Разнастайнасці габоя: 1) Сапранавы *in C;* 2) Паляўнічы габой (альт, *in F.* Выкарыстоўваўся ў спалучэнні з гучаннем рагоў ў музыцы для палявання); 2) Теноровый габой (гучыць актавай ніжэй, шырокі раструб).

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

У XIX стагоддзі была ўдасканалена сістэма клапаннага механізму. Дыяпазон: ад «*сі*» («сі-бемоль») малой актавы да «*фа*» трэцяй актавы. Лепшыя танальнасці: да мажор, рэ мажор, соль мажор. Не пісаць пошчакі: «сі» малой актавы - «да дыез», «рэ-бемоль». «Варыяцыі для габоя і дух. аркестар. »Рымскага-Корсакава. Выканаўцы Беларусі: А.Прыходька, С.Сергяенка, Ю.Лікін.

Кларнет

Найменне «*кларнет*» («*clarus*») у перакладзе з лацінскага азначае «*ясны*» (гук). Гукаўтварэння на інструментах сямейства кларнетов характарызуецца ваганнем адзінарнай вібруе кія ці язычка. Інструменты дыферэнцыююцца наступным чынам:

1) идиоглоттальные інструменты [ад грэцкага *idios* - уласны, свой, прыватны, асобны, своеасаблівы, незвычайны або інструмент «*з уласным язычком*»], у якіх кій выразаецца на паверхні цыліндрычнай трубкі;

2) гетероглоттальные інструменты [ад грэцкага «*іншай*», «*розны*», інструмент «*з асобным язычком*»], у якіх кій мацавацца да паверхні цыліндрычнай трубкі.

Верагоднае ранняе з'яўленне інструментаў гэтага сямейства – ў Старажытным Егіпце. Затым такія інструменты патрапілі ў пачатку – ў Паўночную Афрыку (пасля распаўсюдзіўшыся і ў іншых яе частках, але не ў такой шырокай ступені існавання), а затым – у Еўропу. Іх з'яўленне назіралася ў меншай ступені ў Азіі, Паўночнай Амерыцы, у большай ступені – ў Паўднёвай Амерыцы з разнастайнасцю разнавіднасцяў гэтых інструментаў.

Простыя идиоглоттальные разнавіднасці інструментаў былі ў паўднёваамерыканскіх індзейцаў (з 4 гульнявымі адтулінамі і называліся як «гуахиро») і распаўсюджаныя на Кіпры (з 2 гульнявымі адтулінамі). Незвычайная форма кларнета з найменнем «бумпа» была распаўсюджаная ў

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

жыхароў Верхняй Вольты. Гэты папярочны інструмент вырабляўся з сцябла проса і меў вібруе лёска з аднаго боку і бакавое гульнявое адтуліну - з іншага боку, а да кожнага з канцоў гэтага інструмента прымацоўвалася невялікая гарбуз-горлянка з некалькімі адтулінамі.

У паўночнаамерыканскіх індзейцаў такія разнавіднасці гэтых гетероглоттальных інструментаў, як «хайда» (у якога кій знаходзіцца паміж двума выдзяўбленымі кавалкамі кедровага дрэва) і кларнеты, выраблены з гарбузы-горлянка і трыснёга, альбо з гарбуза-горлянка і косткі. Да гэтай разнавіднасці адносяцца і такія інструменты, як «хорнпайпы», якія атрымалі шырокае распаўсюджванне ў многіх рэгіёнах свету. Іх прадстаўніцтва - ад найпростых мадэляў інструментаў з вібруе кіем з суцэльнага кавалка трыснёга, якая ўстаўлялася ў каровін рог, да узораў з гульнявымі адтулінамі, ахоўнымі губных рожкамі (паветраны рэзервуар або камера, як, напрыклад, у Валійская пибкорна, зніклага ў XVIII ст.) і некалькімі дадатковымі трубкамі (дзве трысняговыя трубкі, драўляная дзяржальня і па рогу з двух рэшт - у альбоки баскаў; двайны мараканскі хорнпайп з паасобнымі чаратовымі язычкамі; двайны грэцкі хорнпайп з агульнай паветрана камерай для кія і інш.).

Шырокае распаўсюджванне атрымалі і двайныя, трайныя і нават за чвэрць кларнеты. Асаблівую ролю яны адыгралі ў музычнай культуры арабскіх краін, але такія формы інструментаў з'явіліся таксама на Балканах, у Індыі, Сардзініі, Паўднёвай Амерыцы. Як правіла, складовыя часткі такіх інструментаў аб'ядноўвалі меладычныя і Бурдон трубкі. Двайны кларнет «тиктири» атрымаў распаўсюд па ўсім Индостану. У гэтага інструмента дзве трысняговыя трубкі прымацаваныя да гарбузу-горлянка, якая служыць як гульнявое адтуліну і дадатковы рэзанатар (яго нязвыклы тэмбр выкарыстоўваецца заклінальнікамі змей). На Балканах – падвойныя кларнеты: «дыплом шурле» з разьбягаюцца драўлянымі трубкамі і аб'яднаныя агульным драўляным губных ражком, у якім дзве тросці; «Діпліце» – з арнаментаваным аналагічным губных ражком, двума трубкамі з

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

суцэльнага кавалка дрэва; кларнет, у якога дзве трубкі рознай даўжыні, абцягнутыя скурай, і ў наяўнасці - дзве кія для кожнай трубкі. Бразільскія індзейцы камаюра гулялі на падвойным кларнеце, як «уруа», які складаецца з двух розных па даўжыні сцеблаў трыснёга (кароткі - жаночае увасабленне, доўгі – ўвасабленне мужчыны).

Варыянт так званага «*аркестравага кларнета*» з'явіўся на аснове асэнсавання нямецкім майстрам Іяганам Хрыстафорам Деннером з Нюрберга прыкладна ў 1690-х гадах французскага народнага духавога інструмента «*шалюмо*».

Стварыў мадэль з падвойным клапанам (адзін наперадзе, іншы – з таго боку). Але па вонкавым выглядзе не вельмі адрозніваўся ад шалюмо. У 1725 г. са слановай косці вырабляе свой двухклапанный кларнет Шерер, што ўжо бліжэй нагадвае сучасныя мадэлі аркестравых інструментаў. У 1770 г. сын Деннера аформіў інструмент ужо ў класічную форму і прапанаваў октавных клапан. У 1840 г. мадэль кларнета была дапоўненая бёмовской сістэмай клапанаў.

Диапазон кларнета-сопрано in B – ми малой октавы – соль третьей октавы:

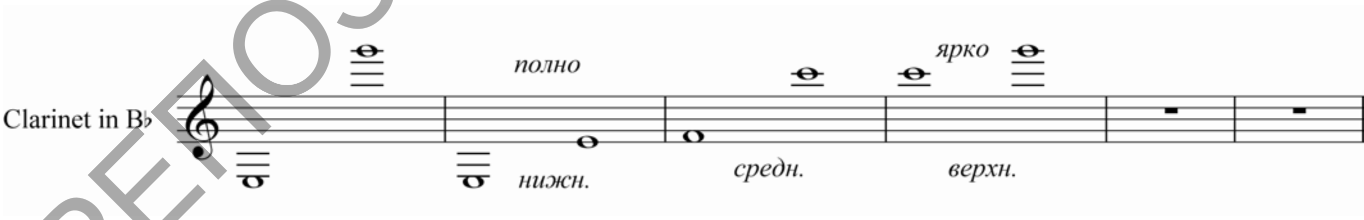

Диапазон бас-кларнет in B –

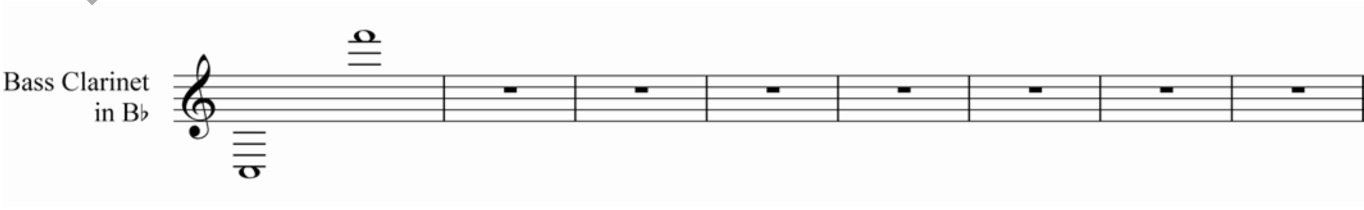

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Фагот

Найменне інструмента «*фагот*» паходзіць ад італьянскага слова «*fagotto*», што перакладаецца як «*вузел*» або «*звязак*». На аснове двух інструментаў – «*кортоль*» і «*сордун*» і рэканструкцыі старадаўняй «*бомбарды*» (*поммера*) быў выраблены як двух затамкавы язычковых інструмент у 20-х - 30-х гадах XVI стагоддзя. Дзякуючы складанні ў форме лацінскай літары U знікла і грубасць гучання папярэднікаў, у выніку чаго з'явілася найменне «дольчиан» («dolcian», што азначае «пяшчотны»). У 1834 г. нямецкі майстар Й.Хеккель і фаготист К.Альменредер стварылі 24 затамкавы інструмент з 5 адкрытымі адтулінамі. Гэта бліжэй да сучаснай мадэлі інструментаў.

Диапазон современного фагота: от си бемоль контроктавы до звука до-ми второй:

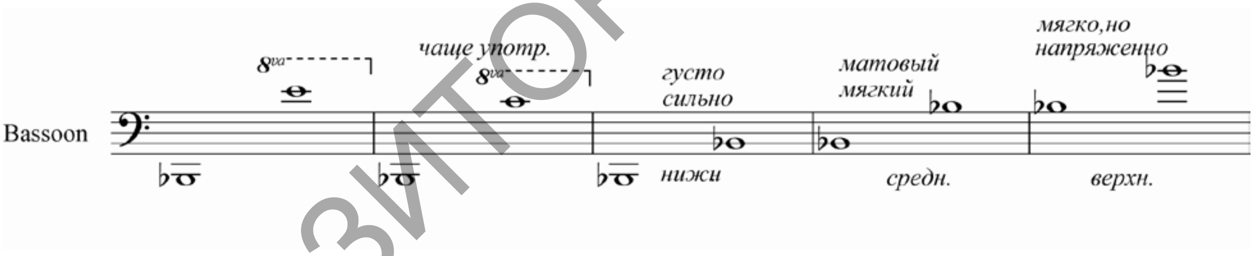

Асноўныя вывады па тэме лекцыі:

Група язычковых інструментаў у сучасных аркестрах і ансамблях духавых інструментаў у асноўным прадстаўлена такімі разнастайнасцямі, як габой. англійскі ражок in F, кларнет-пікала in Es, сапранавы кларнет in B, басовы кларнет in B, фагот in C. Выкарыстанне гэтых інструментаў у значнай ступені пашырае тесітурная, тэмбравая і тхнічна-выканальніцкая магчымасць аркестра ці ансамбля духавых інструментаў.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Ключавыя паняцці па тэме лекцыі:

1) габой; 2) кларнет; 3) фагот.

Пытанні, творчыя заданні для самастойнай працы па тэме лекцыі:

1) Адзначыць месца археалагічных знаходак прадстаўнікоў язычковых інструментаў і перыяд іх бытавання;
2) Пералічыць гістарычныя факты бытавання прадстаўнікоў язычковых інструментаў на беларускіх землях:
3) Зрабіць нотна-графічную фіксацыю дыяпазона і характарыстыікі гучання прадстаўнікоў язычковых інструментаў;
4) Адзначыць функцыянальныя мастацка-выканальніцкія, тэхнічныя асаблівасці прадстаўнікоў язычковых інструментаў і спецыфіку іх выкарстання ў у сучасных аркестрах і ансамблях духавых інструментаў.

Літаратура для вывучэння тэмы лекцыі:

1. Инструментовка для духового оркестра: учеб. пособие /Ред.-составитель Б.Т. Кожевников. – М.: Музыка, 1978. – С. 83-126.

2. Черных А. Советское духовое инструментальное искусство: Справочник. – М.: Сов. композитор, 1989. – С. 84-92.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Тэма 7. “ГРУПА САКСАФОНАЎ: МАСТАЦКА-ВЫКАНАЛЬНІЦКІЯ І ТЭХНІЧНЫЯ АСАБЛІВАСЦІ”

Асноўныя пытанні па тэме:

1) гісторыя эвалюцыі інструментаў групы саксафонаў;

2) мастацка-выканальніцкія, тэхнічныя асаблівасці інструментаў групы саксафонаў;

3) асаблівасці нотна-графічнай натацыі інструментаў групы саксафонаў.

Мэта тэмы:

Засвоіць асноўныя веды аб гісторыя эвалюцыі інструментаў групы саксафонаў і іх мастацка-выканальніцкія, тэхнічныя асаблівасці.

Асноўны тэкст лекцыі:

Група саксафонаў у музычным мастацтве займае вядучая месца. Гэта тычіцца і сімфанічнага, і духавога, і эстраднага аркестраў, а таксама і рознастайных інструментальных ансамбляў.

Мадэлі саксафонаў зрабіў знакаміты бельгійскі музычны майстар і выканаўца на кларнеце Адольф Антуан-Жазеф Сакс, які нарадзіўся ў 1815 годдзе ў сям’і музычнага майстра Шарля-Жазефа Сакса. Яго бацька рабіў і рэмантаваў духавыя інструменты, арфы, гітары, фартэпіяна.

У 6 год будучы знакаміты майстар Адольф Антуан-Жазеф Сакс зрабіў сваю першую музычную цацку. У 1834 годдзе Адольф Антуан-Жазеф Сакс зрабіў удасканаленную мадэль кларнета in B з 24 клапанамі, у тым ліку і клапанам in Es. У 1844 годдзе Адольф Антуан-Жазеф Сакс выканаў партыю саксафона ў кантаце Г.Берліёза “Нямеччына”, якой дырыжыраваў сам аўтар музыкі. У 1845 годдзе Адольф Антуан-Жазеф Сакс на нацыянальнай выставе

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Францыі прадэманстраваў шырокаму колу мукантаў асабісты музычны інструмент – саксафон. А ў 1846 годдзе ён атрымаў афіцыйны патэнт на свой інструмент.

Вельмі разнастайна саксафон выкарыстовываецца ў складзе розных інструментальных ансамбляў. Функцыянальныя асаблівасці саксафонаў максімальна выкарыстовываюцца ў складзе ансамбляў сваёй групы (аднаіменны, роднасны, змешаны).

Існуюць і спецыфічныя падыходы да выкарыстання групы саксафонаў і ў аркестры духавых інструментаў (малы медны, вялікі медны, змешаны малы, вялікі змешаны). У сувязі з гэтым неабходна дасканала ведаць строй, натацыю, дыяпазон гучання, функцыянальную спецыфіку, характарыстыку мастацка-выразных і тэхнічна-выканальніцкіх асаблівасцей усіх саксафонаў (саксафон-сапраніна in Es, саксафон-сапрана in B, саксафон-альт in Es, саксафон-тэнар in B, саксафон-барытон in Es, і інш.).

Дыяпазон гучання, напрыклад, альт саксафона in Es наступны:

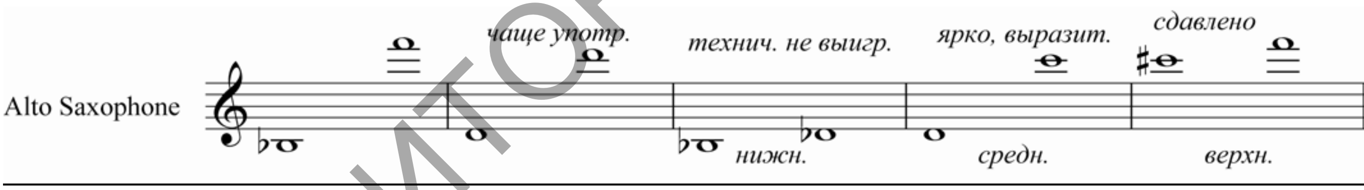

Асноўныя вывады па тэме лекцыі:

Група саксафонаў у сучасных аркестрах і ансамблях духавых інструментаў у асноўным прадстаўлена такімі разнастайнасцямі, як саксафон-сапрана in B, саксафон-альт in Es, саксафон-тэнар in B, саксафон-барытон in Es. Выкарыстанне гэтых інструментаў у значнай ступені пашырае тэсітурная, асабліва тэмбравыяя і тхнічна-выканальніцкія магчымасці аркестра ці ансамбля духавых інструментаў.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Ключавыя паняцці па тэме лекцыі:

1) саксафон-сапраніна in Es; 2) саксафон-сапрана in B;
3) саксафон-альт in Es; 4) саксафон-тэнар in B; 4) саксафон-барытон in Es.

Пытанні, творчыя заданні для самастойнай працы па тэме лекцыі:

1) Адзначыць асноўныя этапы стварэння і эвалюцыі прадстаўнікоў групы саксафонаў;
2) Зрабіць нотна-графічную фіксацыю дыяпазона і характарыстыікі гучання прадстаўнікоў групы саксафонаў: саксафон-сапраніна in Es, саксафон-сапрана in B, саксафон-альт in Es, саксафон-тэнар in B, саксафон-барытон in Es;
3) Адзначыць функцыянальныя мастацка-выканальніцкія, тэхнічныя асаблівасці прадстаўнікоў групы саксафонаў і спецыфіку іх выкарстання ў у сучасных аркестрах і ансамблях духавых інструментаў.

Літаратура для вывучэння тэмы лекцыі:

1. Инструментовка для духового оркестра: учеб. пособие / Ред.-составитель Б.Т. Кожевников. – М.: Музыка, 1978. – С. 112-126.
2. Черных А. Советское духовое инструментальное искусство: Справочник. – М.: Сов. композитор, 1989. – С. 93-95.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Тэма 8. “ГРУПА ХАРАКТЭРНЫХ ІНСТРУМЕНТАЎ: МАСТАЦКА-ВЫКАНАЛЬНІЦКІЯ І ТЭХНІЧНЫЯ АСАБЛІВАСЦІ”.

Асноўныя пытанні па тэме:

1) гісторыя эвалюцыі групы характэрных інструментаў;

2) мастацка-выканальніцкія, тэхнічныя асаблівасці інструментаў групы характэрных інструментаў;

3) асаблівасці нотна-графічнай натацыі інструментаў групы характэрных інструментаў.

Мэта тэмы:

Засвоіць асноўныя веды аб гісторыя эвалюцыі інструментаў групы характэрных інструментаў і іх мастацка-выканальніцкія, тэхнічныя асаблівасці.

Асноўны тэкст лекцыі:

Група характэрных інструментаў і іх функцыянальная выкарыстанне ў складзе ансамбля (аднаіменны, роднасны, змешаны). Выкарыстанне групы характэрных інструментаў у аркестры духавых інструментаў (малы медны, вялікі медны, змешаны малы, вялікі змешаны). Строй, натацыя, дыяпазон гучання, функцыянальная спецыфіка, характарыстыка мастацка-выразных і тэхнічна-выканальніцкіх асаблівасцей групы характэрных інструментаў духавых інструментаў (валтора in Es, валторна in F; труба in B; трамбон in B).

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Дыяпазон гучання ***валторны in F***:

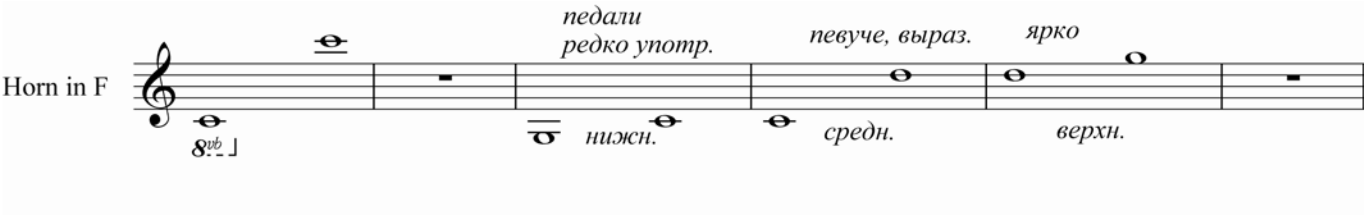

Дыяпазон гучання ***трубы in B***:

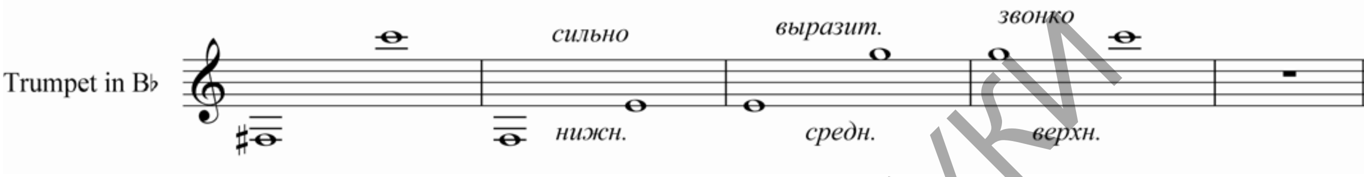

Дыяпазон гучання ***трамбона in B*** – от G 1 (соль контроктавы) до f^2 (фа второй октавы) с пропуском звуков между B1 и E (си-бемоль контроктавы — ми большой октавы). Этот промежуток (кроме ноты H1, то есть си контроктавы) заполняется при наличии квартвентиля:

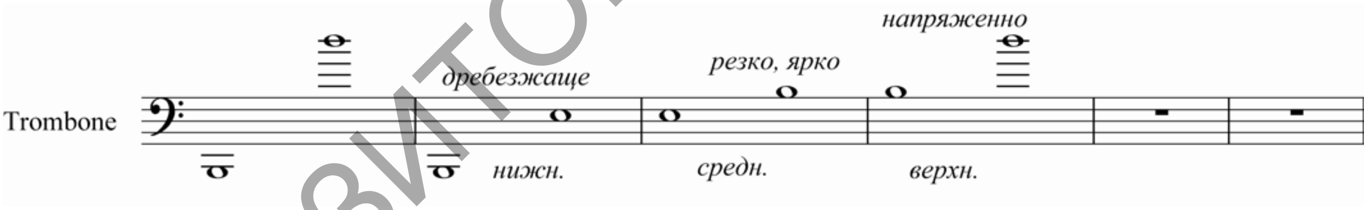

<u>Асноўныя вывады па тэме лекцыі:</u>

Група характэрных інструментаў у сучасных аркестрах і ансамблях духавых інструментаў у асноўным прадстаўлена такімі разнастайнасцямі, як валтора in Es, валторна in F; труба in B; трамбон in B. Выкарыстанне гэтых інструментаў у значнай ступені пашырае тесітурная, асабліва тэмбравыя і тхнічна-выканальніцкія магчымасці аркестра ці ансамбля духавых інструментаў.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Ключавыя паняцці па тэме лекцыі:

1) валтора in Es; 2) валторна in F; 3) труба in B; 4) трамбон in B.

Пытанні, творчыя заданні для самастойнай працы па тэме лекцыі:

1) Адзначыць асноўныя этапы стварэння і эвалюцыі прадстаўнікоў групы характэрных інструментаў;

2) Зрабіць нотна-графічную фіксацыю дыяпазона і характарыстыікі гучання прадстаўнікоў групы характэрных інструментаў: валтора in Es, валторна in F, труба in B;

3) Адзначыць функцыянальныя мастацка-выканальніцкія, тэхнічныя асаблівасці прадстаўнікоў групы характэрных інструментаў і спецыфіку іх выкарстання ў у сучасных аркестрах і ансамблях духавых інструментаў.

Літаратура для вывучэння тэмы лекцыі:

1. Инструментовка для духового оркестра: учеб. пособие / Ред.-составитель Б.Т. Кожевников. – М.: Музыка, 1978. – С. 39-75.

2. Черных, А. Советское духовое инструментальное искусство: Справочник. – М.: Сов. композитор, 1989. – С. 95-103.

3. Мангушев, И.А. Ступени мастерства трубача. Учебно-методическое пособие / Вступительная статья Коротеева А. Л. – Минск: БелГИПК, 2001. – 68 с., нот. ил.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Тэма 9. “ГРУПА УДАРНЫХ І ЭПІЗАДЫЧНЫХ ІНСТРУМЕНТАЎ: МАСТАЦКА-ВЫКАНАЛЬНІЦКІЯ І ТЭХНІЧНЫЯ АСАБЛІВАСЦІ І ІХ ВЫКАРЫСТАННЕ Ў АРКЕСТРЫ ДУХАВЫХ ІНСТРУМЕНТАЎ”

Асноўныя пытанні па тэме:

1) гісторыя эвалюцыі групы ударных інструментаў;

2) мастацка-выканальніцкія, тэхнічныя асаблівасці інструментаў групы ударных інструментаў;

3) асаблівасці нотна-графічнай натацыі інструментаў групы ударных інструментаў.

Мэта тэмы:

Засвоіць асноўныя веды аб гісторыя эвалюцыі інструментаў групы ударных інструментаў і спецыфіку выкарыстання у аркестры духавых інструментаў іх мастацка-выканальніцкіх, тэхнічных асаблівасцей.

Асноўны тэкст лекцыі:

Група ударных інструментаў і іх функцыянальная выкарыстанне ў складзе ансамбля (аднаіменны, роднасны, змешаны).

Выкарыстанне групы ударных інструментаў у аркестры духавых інструментаў (малы медны, вялікі медны, змешаны малы, вялікі змешаны). Натацыя, дыяпазон гучання, функцыянальная спецыфіка, характарыстыка мастацка-выразных і тэхнічна-выканальніцкіх асаблівасцей групы ударных інструментаў.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Разнастайнасці эпізадычных інструментаў, якія найбольш часцей выкарыстоўваюца ў ансамблях ці аркестрах духавых і ударных інструментах. Натацыя, дыяпазон гучання, функцыянальная спецыфіка, характарыстыка мастацка-выразных і тэхнічна-выканальніцкіх асаблівасцей эпізадычных інструментаў.

Асноўныя вывады па тэме лекцыі:

Група ударных інструментаў у сучасных аркестрах і ансамблях духавых інструментаў у асноўным прадстаўлена такімі разнастайнасцямі, як ксілафон, вібрафон, марымба, званочкі, літаўры, вялікі і малы барабаны, ударная устаноўка, перкашн. Галоўная функцыянальная асаблівасць выкарыстання гэтых інструментаў – дакладнае выкананне метра-рытму, а таксама пашырэнне тэмбравых і тхнічна-выканальніцкіх магчымасцей аркестра ці ансамбля духавых інструментаў.

Ключавыя паняцці па тэме лекцыі:

1) ксілафон;
2) вібрафон;
3) марымба;
4) званочкі;
5) літаўры;
6) вялікі і малы барабаны;
7) ударная устаноўка, перкашн.

Пытанні, творчыя заданні для самастойнай працы па тэме лекцыі:

1) Адзначыць асноўныя этапы стварэння і эвалюцыі прадстаўнікоў групы ударных інструментаў;

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

2) Зрабіць нотна-графічную фіксацыю дыяпазона і характарыстыікі гучання прадстаўнікоў групы ударных інструментаў: ксілафон, вібрафон, марымба, званочкі, літаўры, вялікі і малы барабаны, ударная устаноўка, перкашн;

3) Адзначыць функцыянальныя мастацка-выканальніцкія, тэхнічныя асаблівасці прадстаўнікоў групы ударных інструментаў і спецыфіку іх выкарстання ў у сучасных аркестрах і ансамблях духавых інструментаў.

Літаратура для вывучэння тэмы лекцыі:

1. Инструментовка для духового оркестра: учеб. пособие /Ред.-составитель Б.Т. Кожевников. – М.: Музыка, 1978. – С. 127-140.

Тэма 10. “ГРУПА АСНОЎНЫХ АМБУШУРНЫХ МЕДНЫХ ДУХАВЫХ ІНСТРУМЕНТАЎ: МАСТАЦКА-ВЫКАНАЛЬНІЦКІЯ І ТЭХНІЧНЫЯ АСАБЛІВАСЦІ”

Асноўныя пытанні па тэме:

1) гісторыя эвалюцыі групы асноўных амбушурных медных духавых інструментаў;

2) мастацка-выканальніцкія, тэхнічныя асаблівасці інструментаў асноўных амбушурных медных духавых інструментаў;

3) асаблівасці нотна-графічнай натацыі інструментаў асноўных амбушурных медных духавых інструментаў.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Мэта тэмы:

Засвоіць асноўныя веды аб гісторыя эвалюцыі інструментаў групы асноўных амбушурных медных духавых інструментаў і іх мастацка-выканальніцкія, тэхнічныя асаблівасці.

Асноўны тэкст лекцыі:

Група асноўных амбушурных медных духавых інструментаў і іх функцыянальная выкарыстанне ў складзе ансамля (аднаіменны, роднасны, змешаны). Выкарыстанне групы асноўных амбушурных медных духавых інструментаў у аркестры духавых інструментаў (малы медны, вялікі медны, змешаны малы, вялікі змешаны). Строй, натацыя, дыяпазон гучання, функцыянальная спецыфіка, характарыстыка мастацка-выразных і тэхнічна-выканальніцкіх асаблівасцей групы характэрных інструментаў духавых інструментаў (карнет-сапраніна in Es, карнет-сапрана in B; альтгорн in Es, тэнар-горн in B, барытон-горн in B, туба in Es, туба in B).

Дыяпазон гучання ***карнета-сапрана in B***:

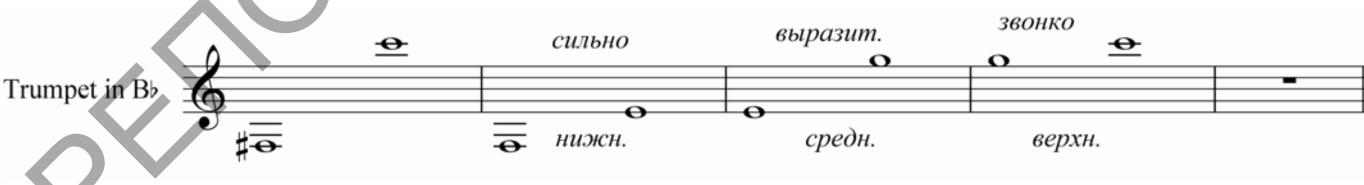

Дыяпазон гучання ***альтгорна in Es*** :

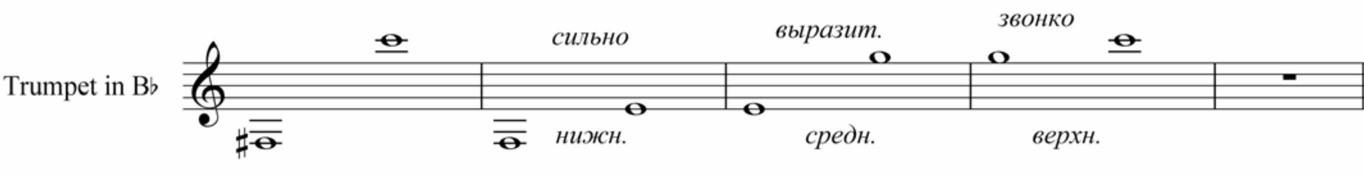

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Дыяпазон гучання ***тэнар-горна in B:***

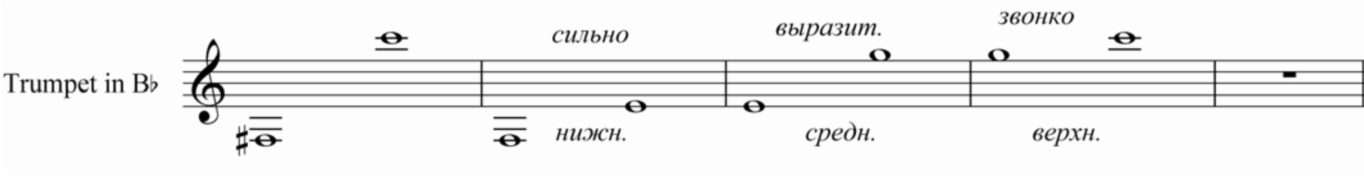

Дыяпазон гучання ***барытон-горна in B***:

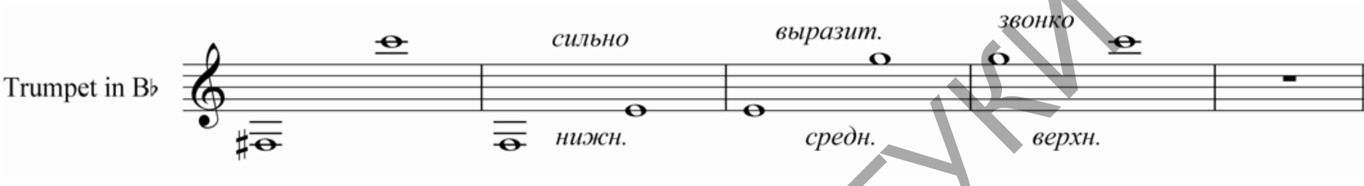

Дыяпазон гучання ***тубы in Es***: от ля контрооктавы до ля первой октавы.

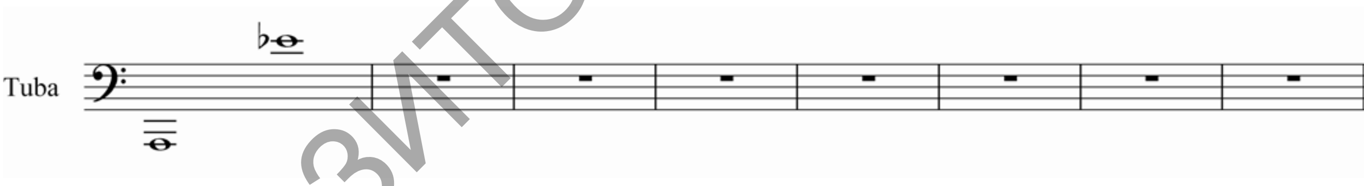

Дыяпазон гучання ***тубы in B***: примерный диапазон контрабасовой тубы (партитурное название) – от C 1 (до контроктавы) до f1 (фа первой октавы):

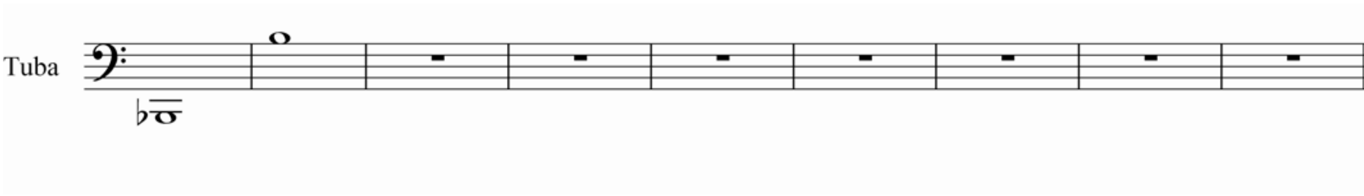

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Асноўныя вывады па тэме лекцыі:

Група асноўных амбушурных медных духавых інструментаў у сучасных аркестрах і ансамблях духавых інструментаў у асноўным прадстаўлена такімі разнастайнасцямі, як сапрана-карнэт in B, альт-горн in Es, тэнар-горн in B, барытон-горн in B, туба in Es, туба in B. Выкарыстанне гэтых інструментаў у значнай ступені пашырае тесітурная, асабліва тэмбравыя і тхнічна-выканальніцкія магчымасці аркестра ці ансамбля духавых інструментаў.

Ключавыя паняцці па тэме лекцыі:

1) сапрана-карнэт in B;
2) альт-горн in Es;
3) тэнар-горн in B;
4) барытон-горн in B;
5) туба in Es;
6) туба in B.

Пытанні, творчыя заданні для самастойнай працы па тэме лекцыі:

1) Адзначыць асноўныя этапы стварэння і эвалюцыі прадстаўнікоў групы асноўных амбушурных медных духавых інструментаў;

2) Зрабіць нотна-графічную фіксацыю дыяпазона і характарыстыікі гучання прадстаўнікоў групы асноўных амбушурных медных духавых інструментаў: сапрана-карнэт in B, альт-горн in Es, тэнар-горн in B, барытон-горн in B, туба in Es, туба in B;

3) Адзначыць функцыянальныя мастацка-выканальніцкія, тэхнічныя асаблівасці прадстаўнікоў групы асноўных амбушурных медных духавых інструментаў і спецыфіку іх выкарстання ў у сучасных аркестрах і ансамблях духавых інструментаў.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Літаратура для вывучэння тэмы лекцыі:

1. Инструментовка для духового оркестра: учеб. пособие / Ред.-составитель Б.Т. Кожевников. – М.: Музыка, 1978. – С. 28-38.
2. Черных А. Советское духовое инструментальное искусство: Справочник. – М.: Сов. композитор, 1989. – С. 108-111.

Тэма 11. "АНСАМБЛЬ ДУХАВЫХ ІНСТРУМЕНТАЎ: ВЫЗНАЧЭННЕ, ТЫПАЛОГІЯ, ФУНКЦЫЯНАЛЬНЫЯ, МАСТАЦКА-ВЫКАНАЛЬНІЦКІЯ АСАБЛІВАСЦІ"

Асноўныя пытанні па тэме:

1) Функцыянальныя асаблівасці дзейнасці ансамбляў духавых інструментаў: гісторыя і сучаснасць;

2) Тыпалогія ансамбляў духавых інструментаў;

3) Мастацка-выканальніцкія асаблівасці ансамбляў духавых інструментаў.

Мэта тэмы:

Засвоіць асноўныя веды аб гісторыі ансамбляў духавых інструментаў і спецыфіку іх мастацка-выканальніцкіх, тэхнічных асаблівасцей.

Асноўны тэкст лекцыі:

У сучаснай канцэртна-выканальніцкай практыкі існуюць розныя асноўныя склады ансамблей духавых і ударных інструментаў:

1) аднаіменныя ансамблі духавых і ударных інструментаў;

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

2) роднасныя ансамблі духавых і ударных інструментаў;

3) змешаныя ансамблі духавых і ударных інструментаў.

Функцыянальныя, мастацка-выканальніцкія асаблівасці ансамбляў духавых і ударных інструментаў і іх выкарыстанне у сучаснай выканальніцкай практыкі. Гэта абумоўлена іх тэмбравымі, дынамічнымі, тэхнічна-выканальніцкімі і творча-мастацкімі магчымасцямі і камбінацыямі розных складаў калектываў як у сферы аматарскай творчасці, так і у прафесійным музычным выканальніцтве. На працягу ўсей гісторыі фарміравання ансамбляў духавых і ударных інструментаў, гэтыя творчыя калектывы заўжды патрэбныя ў сусветнай і нацыянальнай музычнай культуры. Сярод вядомых аркестра духавых і ударных інструментаў Беларусі неабходна адзначыць наступныя:

1) брас-квінтэт салістаў Мінскага дзяржаўнага аркестра духавых і ударных інструментаў “Няміга” пад кіраўніцтвам В.Волкава;

2) брас-квінтэт салістаў дзяржаўнага акадэмічнага сімфанічнага аркестра Белдзяржфілармоніі пад кіраўніцтвам В.Давыдоўскага;

3) брас-квінтэт салістаў дзяржаўнага акадэмічнага сімфанічнага аркестра Белдзяржтэлерадыякампаніі пад кіраўніцтвам П.Крывахіжы;

4) брас-квінтэт салістаў аркестра Гародненскага адзялення МНС Рэспублікі Беларусь пад кіраўніцтвам В.Матука;

5) Ансамбль трубачоў “Інтрада” БДАМ пад кіраўніцтвам М.Волкава;

6) Ансамбль флейтыстаў “Сірынск” БДАМ пад кіраўніцтвам В.Аўраменкі;

7) Ансамбль трубачоў “Festivo” БДУКМ пад кіраўніцтвам А.Карацеева;

8) Ансамбль блок-флейтыстаў “Brevis» пад кіраўніцтвам П.Сурагіна і інш.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Існуе прынцып кантрастнага размеркавання галасоў у ансамблях духавых і ударных інструментаў і спецыфіка іх нотна-графічнага афармлення.

Па дадзенай тэме прадугледжана выкарыстанне музычных фанаграм гучання ансамбляў духавых і ударных інструментаў і дэманстрацыя узораў партытур для наступных складаў ансамбляў духавых і ударных інструментаў: аднаіменныя; роднасныя; змешаныя.

Асноўныя вывады па тэме лекцыі:

Аднаіменныя, роднасныя, змешаныя склады ансамблей духавых і ударных інструментаў актыўна прымаюць удзел у канцэртна-выканальніцкай практыкі, што спрыяе развіццю як аматарскай творчасці, так і прафесійнай дзейнасці прадстаўнікоў музычнага мастацтва. Тэмбравыя і тэхнічна-выканальніцкія магчымасці ансамбляў духавых і ударных інструментаў розных складаў дазваляе максімальнае увасабленне музычных твораў у працэсе іх інструментоўкі і выканання.

Ключавыя паняцці па тэме лекцыі:

1) аднаіменны ансамбль духавых і ударных інструментаў і яго функцыянальныя, мастацка-выканальніцкія асаблівасці;
2) роднасны ансамбль духавых і ударных інструментаў і яго функцыянальныя, мастацка-выканальніцкія асаблівасці;
3) змешаны ансамбль духавых і ударных інструментаў і яго функцыянальныя, мастацка-выканальніцкія асаблівасці.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Пытанні, творчыя заданні для самастойнай працы па тэме лекцыі:

1. Адзначыць асноўныя этапы стварэння і эвалюцыі ансамбляў духавых інструментаў;
2. Зрабіць нотна-графічную фіксацыю дыяпазона і характарыстыікі гучання ансамбляў духавых інструментаў: аднаіменныя, роднасныя, змешаныя склады;
3. Адзначыць функцыянальныя мастацка-выканальніцкія, тэхнічныя асаблівасці ансамбляў духавых інструментаў і спецыфіку іх выкарыстання ў у сучаснай канцэртна-выканальніцкай практыкі.

Літаратура для вывучэння тэмы лекцыі:

1. Инструментовка для духового оркестра: учеб. пособие / Ред.-составитель Б.Т. Кожевников. – М.: Музыка, 1978.
2. Черных А. Советское духовое инструментальное искусство: Справочник. – М.: Сов. композитор, 1989. – С. 118-119.

Тэма 12. “АРКЕСТР ДУХАВЫХ І УДАРНЫХ ІНСТРУМЕНТАЎ: ВЫЗНАЧЭННЕ, ТЫПАЛОГІЯ, ФУНКЦЫЯНАЛЬНЫЯ, МАСТАЦКА-ВЫКАНАЛЬНІЦКІЯ АСАБЛІВАСЦІ”

Асноўныя пытанні па тэме:

1) Функцыянальныя асаблівасці дзейнасці аркестраў духавых і ударных інструментаў: гісторыя і сучаснасць;

2) Тыпалогія аркестраў духавых і ударных інструментаў ;

3) Мастацка-выканальніцкія асаблівасці аркестраў духавых і ударных інструментаў.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Мэта тэмы:

Засвоіць асноўныя веды аб гісторыі аркестраў духавых і ударных інструментаў і спецыфіку іх мастацка-выканальніцкіх, тэхнічных і функцыянальных асаблівасцей.

Асноўны тэкст лекцыі:

У сучаснай канцэртна-выканальніцкай практыкі існуюць розныя асноўныя склады аркестраў духавых і ударных інструментаў:

1) малы медны аркестр духавых інструментаў;

2) вялікі медны аркестр духавых інструментаў;

3) змешаны малы аркестр духавых інструментаў;

4) вялікі змешаны аркестр духавых інструментаў.

Іх функцыянальныя, мастацка-выканальніцкія асаблівасці і выкарыстанне у сучаснай выканальніцкай практыкі вельмі цікавыя. Гэта абумоўлена іх тэмбравымі, дынамічнымі, тэхнічна-выканальніцкімі і творча-мастацкімі магчымасцямі. На працягу ўсей гісторыі фарміравання духавых аркестраў – ад старажытных складаў у Егіпце, Кітае, да сучасных, гэтыя творчыя калектывы заўжды патрэбныя ў сусветнай і нацыянальнай музычнай культуры. Сярод вядомых аркестра духавых і ударных інструментаў Беларусі неабходна адзначыць наступныя:

1) Узорны аркестра Міністэрства абароны Рэспублікі Беларусь;
2) Узорна-паказальны аркестр унутраных войск Міністэрства унутраных спраў;
3) Мінскі дзяржаўны аркестр духавых і ударных інструментаў “Няміга” (зараз мае назву Канцэртны аркестр Мінсканцэрта “Няміга”);
4) Канцэртны аркестр г. Баранавічы і інш.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Існуе прынцып кантрастнага размеркавання галасоў у аркестры духавых і ударных інструментаў і спецыфіка іх нотна-графічнага афармлення. У склад змешаных разнастайнасцей аркестраў духавых і ударных інструментаў вельмі часта ўключаюцца так званыя эпізадычныя музычныя інструменты, сярод якіх. напрыклад, – фартэпіяна, цімбалы, баян, электрагітара, бас-гітара.

Дыяпазон гучання, напрыклад, ***электрагітары*** наступны:

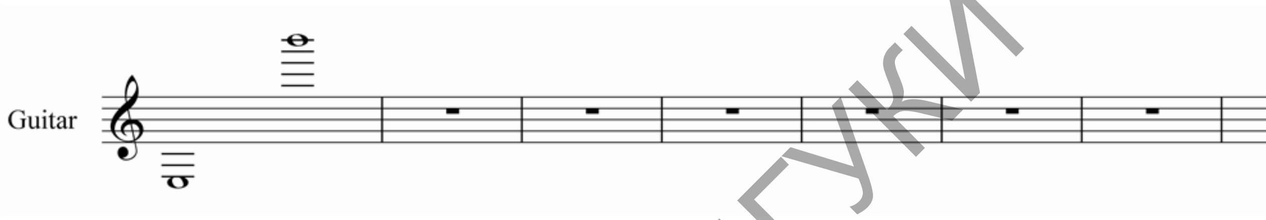

Дыяпазон гучання, напрыклад, ***бас-гітары*** наступны:

Па дадзенай тэме прадугледжана выкарыстанне музычных фанаграм гучання аркестраў духавых і ударных інструментаў і дэманстрацыя узораў партытур для наступных складаў аркестраў духавых і ударных інструментаў: малы медны, вялікі медны, змешаны малы, вялікі змешаны.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Асноўныя вывады па тэме лекцыі:

Малы медны, вялікі медны, змешаны малы, вялікі змешаны склады аркестраў духавых і ударных інструментаў актыўна прымаюць удзел у канцэртна-выканальніцкай практыкі, што спрыяе развіццю як аматарскай

творчасці, так і прафесійнай дзейнасці прадстаўнікоў музычнага мастацтва. Тэмбравыя і тэхнічна-выканальніцкія магчымасці аркестраў духавых і ударных інструментаў розных складаў дазваляе максімальнае увасабленне музычных твораў у працэсе іх інструментоўкі і выканання.

Ключавыя паняцці па тэме лекцыі:

1) малы медны аркестр духавых і ударных інструментаў і яго функцыянальныя, мастацка-выканальніцкія асаблівасці;
2) вялікі медны аркестр духавых і ударных інструментаў і яго функцыянальныя, мастацка-выканальніцкія асаблівасці;
3) змешаны малы аркестр духавых і ударных інструментаў і яго функцыянальныя, мастацка-выканальніцкія асаблівасці;
4) вялікі змешаны аркестр духавых і ударных інструментаў і яго функцыянальныя, мастацка-выканальніцкія асаблівасці.

Пытанні, творчыя заданні для самастойнай працы па тэме лекцыі:

1) Адзначыць асноўныя этапы стварэння і эвалюцыі аркестраў духавых і ударных інструментаў;

2) Зрабіць нотна-графічную фіксацыю дыяпазона і характарыстыкі гучання аркестраў духавых і ударных інструментаў (склады: малы медны, вялікі медны, змешаны малы, вялікі змешаны);

3) Адзначыць функцыянальныя мастацка-выканальніцкія, тэхнічныя асаблівасці аркестраў духавых і ударных інструментаў і спецыфіку іх выкарыстання ў у сучаснай канцэртна-выканальніцкай практыкі.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Літаратура для вывучэння тэмы лекцыі:

1. Амиров, А.И. Самодеятельный духовой оркестр. – Мн.: Беларусь, 1990. – 72 с.
2. Архангельский, И. П. Организация духовых оркестров и обучение игре на духовых инструментах. – Мн.: РНМЦ НТ и КПР, 1981. – 69 с.
3. Карацееў, А.Л. Змест і практычная накіраванасць навучальна-творчага працэсу у аркестры духавых інструментаў (арганізацыйна-метадычныя, мастацка-выканальніцкія аспекты работы аматарскага і прафесійнага калектыву). Навучальна-метадычны дапаможнік. – Мінск: МІК, 1993.
4. Цуккерман, В. А. Произведения для духового оркестра /В.А. Цуккерман // Очерки советского музыкального творчества; ред. кол. Б. В. Асафьев, А. А. – А.А. Альшванг, И. Ф. Бэлза и др. – М. – Л.: Государственное музыкальное издательство, 1947. – Т. I. – С. 277-319.
5. Щедрин, Б. Некоторые вопросы музыкального языка концертных сочинений советских композиторов для духового оркестра 60 – 70 годов /Б.Щедрин //В помощь военному дирижёру. – М.: Военно-оркестровая служба МО СССР, 1975. – Вып. XVI. – С. 77-122.
6. Щедрин, Б. Новое в музыкальном языке произведений для духового оркестра /Б.Щедрин // В помощь военному дирижёру. – М.: Военно-дирижёрский факультет при МГК, 1979. – Вып. XVIII. – С. 41-87.
7. Черных, А. Советское духовое инструментальное искусство: Справочник. – М.: Сов. композитор, 1989. – С. 114-117.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Тэма 13. “Асаблівасці падрыхтоўчага этапа інструментоўкі музычных твораў для ансамбля, аркестра духавых і ударных інструментаў”

Асноўны змест і патрабаванні падрыхтоўчага этапа работы па інструментоўцы музычнага твора ў гучанні ансамбля ці аркестра духавых і ударных інструментаў (выбар твора; вызначэнне састава ансамбля ці аркестра; выбар адпаведнай танальнасці для інструментоўкі музычнага твора).

Асноўныя патрабаванні па састаўленню плана работы падрыхтоўчага этапа работы па інструментоўцы музычнага твора ў гучанні ансамбля ці аркестра духавых і ударных інструментаў.

Асноўныя патрабаванні і задачы пры інструментоўцы музычных твораў для ансамбля ці аркестра духавых і ударных інструментаў.

Тэма 14. “Асноўныя тыпы музычнай фактуры і яе асаблівасці”

Сутнасць і вызначэнне тэрміна “facture” і асабістасць яго выкарыстання ў музычным мастацтве. Асноўныя кампаненты музычнай фактуры. Узаемасувязь выбара музычнай фактуры з музычна-эстэтычнымі нормамі гістарычнай эпохі, вызначаным інструментальным саставам для інструментоўкі твора, музычным жанрам, стылявымі асаблівасцямі творчасці кампазітараў. Асаблівасці паліфанічнага стыля ў музычным мастацтве і яго ўзаемасувязь з музычнай фактурай (кантрасная паліфінія, імітацыонная паліфінія). Асаблівасці гамафонна-гарманічнага стыля ў музычным мастацтве і яго ўзаемасувязь з музычнай фактурай. Асноўныя аркестравыя грыпы і іх унутрыфункцыянальныя асаблівасці (меладычныя галасы, двугарадныя меладычныя галасы, галасы гарманічнага суправаджэння). Асноўныя тыпы музычнай фактуры і іх асаблівасці (аркестравы унісон; мелодыя і акампанемент; другі меладычны голас; шматгалосны выклад; кантрапунктная фактура; акордавая фактура; складаная фактура).

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Тэма 15. "Асноўныя праблемы інструментоўкі музычных твораў для ансамбля, аркестра духавых і ударных інструментаў"

Асаблівасці інструментоўкі мелодыі ў творах для ансамбля, аркестра духавых і ударных інструментаў (інструментоўка мелодыі для саліруючага інструмента ў адпаведнасці з яго тэсітураў гучання; інструментоўка мелодыі пры унісоннам і актаўным дубліраванні; інструментоўка шматгалоснай мелодыі). Асаблівасці інструментоўкі рытма-гарманічнага фона і акампанемента, акордаў (інструментоўка tutti, размяшчэнне галосоў у акорде, баланс рэгістраў, дынамікі і спалучэнне тэмбраў). Асаблівасці інструментоўкі галасавядення і контрапункта.

Тэма 16. "Практычная інструментоўка твораў"

для ансамбля, аркестра духавых і ударных інструментаў

Сутнасць і задачы практычнай інструментоўка твораў для ансамбля, аркестра духавых і ударных інструментаў у працэсе творча-эксперыментальных індывідуальных заняткаў. Тэхналогія і асноўныя патрабаванні да інструментоўцы фартэпіянных твораў для ансамбля, аркестра духавых і ударных інструментаў (улік шыраты дыяпазона, абмежеванасць гучання, педалізацыю, тембрава-каларыстычную, дінаміка-акустычную і мастацка-тэхнічную спецыфіку гучання фартэпіянных твораў у працэсе іх адаптацыі да гучання ансамбля, аркестра духавых і ударных інструментаў). Тэхналогія і асноўныя патрабаванні да інструментоўцы сімфанічных твораў для ансамбля, аркестра духавых і ударных інструментаў (параўнальны аналіз тембрава-каларыстычнай, дінаміка-акустычнай і мастацка-тэхнічнай спецыфікі гучання сімфанічнага аркестра і інструментальных саставаў духавых і ударных інстурментаў). Стадыі працэса інструментоўкі сімфанічных твораў для ансамбля, аркестра духавых і ударных інструментаў (выбар, музычна-тэарэтычны і мастацка-выканальніцкі аналіз твора; асноўныя задачы падрыхтоўчага этапу: пытанне

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

аб магчымасці змянення агульнай танальнасці арыгінальнага твора і вызначэнне аптымальнай танальнасці для інструментоўкі; састаўленне плана работы; размеркаванне мастацка-выразных сродкаў; вызначэнне тыпа фактуры; улік тэмбрава-каларыстычнай, дінаміка-акустычнай і мастацка-тэхнічнай спецыфікі гучання сімфанічнага аркестра і інструментальных саставаў духавых і ударных інстурментаў). Выбар формы інструментоўкі і асноўныя мастацка-творчыя задачы у працэсе адаптацыі музычнага твора для ансамбля, аркестра духавых і ударных інструментаў. Тэхналогія інструментоўкі мелодыі, гарманічнага суправаджэння. Тэхналогія інструментоўкі аркестравай фактуры. Тэхналогія інструментоўкі твораў для салістаў-вакалістаў, хора, салістаў-інструменталістаў з аркестрам духавых і ударных інструментаў. Тэхналогія інструментоўкі рознажанравых твораў для ансамбля, аркестра духавых і ударных інструментаў (народная, класічная, эстрадная, джазавая музыка).

2.2 Інфармацыйныя рэсурсы БДУКМ па праблематыцы вучэбнай дысцыпліны

У працэсе вывучэння курса "Методыка работы з аркестрам (ансамблям)" выкарыстоўваюцца наступныя матэрыялы:

1) музычныя фанаграмы з аудыязапісамі гучання розных складаў ансамбляў і аркестраў духавых, ударных музычных інструментаў;

2) музычныя фрагменты з запісамі гучання розных складаў ансамбляў і аркестраў духавых, ударных музычных інструментаў на CD (The Essential Steven Mead – Euphonium. QPRL 095D, 1998 Polyphonic Reproductions Ltd. 77-79 Dudden Hill Lane, London NW10 1BD, total time: 73,26; ORATION Steven Mead – Euphonium. QPRL 209D, Polyphonic Reproductions Ltd. PO Box 19292,

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

London NW10 9WP, England, total time: 73,28; B medium, ODDCD42, C & R Warner/Chappell Music Norway 2000, total time: 71,38; Demo-CD Eine Broschure mit verkleinerten Direktions-stimmen informiert uber diese und weitere meiner Kompositionen und Bearbeitungen. Musikverlag Bruno Sulzbacher A-4582, total time: 78,58; CD «Образцовый детский духовой оркестр Поречской детской музыкальной школы», 2006, агульнае гучанне: 39,37);

3) відэафільм "Musik in Bewegung. Europas blaskapellen im Steirischen Schilcherland" (ORF-Steiermark, Marburgerstr. 20-8042 Graz. Sendug von 2. Juli 2000; агульнае гучанне 60 хвілін).

Акрамя гэтага студэнтам неабходна выкарыстоўваць і спеціяльныя крыніцы неабходная інфармацыі:

1. Ансамблевае выканаўства. Вучэбная праграма для вышэйшых навучальных установ па спецыяльнасці 16 01 06 11 – "духавыя інструменты (народныя)" [*у якасці тыпавой*] / Складальнікі: Карацееў А.Л., Караткевіч А.А., Мангушаў І.А. – Мн.:БДУ культуры, 2003. -23 с.
2. Гром, У.М., Крамко, А.Я., Мангушаў, І.А. Школа ігры на беларускіх народных духавых інструметах. Ч. 1: *Сольнае выкананне*: Вучэб.-метад. дапам. – Мн.: Бел. дзяр. Ун-т культуры і мастацтваў, 2005. –-259 с.; Гром У.М., Крамко А.Я., Мангушаў І.А. Школа ігры на беларускіх народных духавых інструметах. Ч. 2: *Ансамблевае выкананне*: Вучэб.-метад. дапам. – Мн.: Бел. дзяр. Ун-т культуры і мастацтваў, 2005. –217 с.
3. Иад, Мохаммад Эстетическое обоснование стиля *Musique concrute instrumentale* в ранних произведениях Х.Лахенманна // Весці Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі. № 4, 2003. – С.74-78.
4. Коротеев, А.Л. Духовое искусство Беларуси: жанрово-стилистические поиски и перспективы развития» // Музыкальное искусство на рубеже столетий: Материалы Международной научной конференции «Музыкальное творчество и XXI век: традиции, новации и

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

перспективы» (г. Минск, 21 апреля 2000 г.). – Мн.: УП «Технопринт», 2000. – С. 41-45.

5. Карацееў, А.Л. Неардынарная з’ява нацыянальна-выканальніцкага адраджэння // Веснік Беларускага дзяржаўнага універсітэта культуры і мастацтваў. – Мн.: 2005, -- С. 119-122.
6. Некрасова, Г.В. Камерная музыка для духовых инструментов с фортепиано (исторический обзор и некоторые вопросы интерпретации) // Обучение и воспитание художественно одарённых детей и молодёжи: проблемы психологии, педагогики, методики. – Материалы Межд. научной конф. «Музыкальное воспитание и образование» (9-12 января, г Минск). – Мн.:БелГИПК, 2001. – С. 104-116.
7. Ничков, Б.В. Духовые инструменты в творчестве композиторов Беларуси // Весці Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі. № 4, 2003. – С. 35-40.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

3. ПРАКТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ
вучэбна-метадычнага комплекса
па вучэбнай дысцыпліне “Інструментазнаўства і інструментоўка”

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

3.1 СЕМІНАРСКІЯ ЗАНЯТКІ

Тэматыка семінарскіх заняткаў і пералік пытанняў

Тэма 1. ТЭРМІНАЛОГІЯ КУРСА “ІНСТРУМЕНТАЗНАЎСТВА І ІНСТРУМЕНТОЎКА”, НАВУКОВЫЯ МЕТАДЫ ДАСЛЕДВАННЯ, СУВЯЗЬ З ІНШЫМІ НАВУКАМІ І ДЫСЦЫПЛІНАМІ

Асноўныя пытанні па тэме:

1) Сутнасць тэрміна “Інструментазнаўства” і яго вызначэнне.

2) Параўнальны аналіз тэрміна “Інструментазнаўства” з тэрмінам “арганалогія”. Іншыя тэрміны дысцыпліны “Інструментазнаўства”.

3) Арганалагічны навуковы метад даследвання ў інструментазнаўстве і яго сутнасць.

4) Музычна-эстэтычны навуковы метад даследвання ў інструментазнаўстве і яго сутнасць.

5) Сувязь і ўзаемаабумоўленасць дысцыпліны “Інструментазнаўства” з іншымі музычна-тэарэтычнымі дысцыплінамі

Тэма 2: ГРУПА ХАРАКТЭРНЫХ ІНСТРУМЕНТАЎ: МАСТАЦКА-ВЫКАНАЛЬНІЦКІЯ І ТЭХНІЧНЫЯ АСАБЛІВАСЦІ

Асноўныя пытанні па тэме:

1) гісторыя эвалюцыі групы характэрных інструментаў;

2) мастацка-выканальніцкія, тэхнічныя асаблівасці інструментаў групы характэрных інструментаў;

3) асаблівасці нотна-графічнай натацыі інструментаў групы характэрных інструментаў.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Тэма 3: ГРУПА АСНОЎНЫХ АМБУШУРНЫХ МЕДНЫХ ДУХАВЫХ ІНСТРУМЕНТАЎ: МАСТАЦКА-ВЫКАНАЛЬНІЦКІЯ І ТЭХНІЧНЫЯ АСАБЛІВАСЦІ

Асноўныя пытанні па тэме:

1) гісторыя эвалюцыі групы асноўных амбушурных медных духавых інструментаў;

2) мастацка-выканальніцкія, тэхнічныя асаблівасці інструментаў асноўных амбушурных медных духавых інструментаў;

3) асаблівасці нотна-графічнай натацыі інструментаў асноўных амбушурных медных духавых інструментаў.

Тэма 4: АНСАМБЛЬ ДУХАВЫХ ІНСТРУМЕНТАЎ: ВЫЗНАЧЭННЕ, ТЫПАЛОГІЯ, ФУНКЦЫЯНАЛЬНЫЯ, МАСТАЦКА-ВЫКАНАЛЬНІЦКІЯ АСАБЛІВАСЦІ

Асноўныя пытанні па тэме:

1) Функцыянальныя асаблівасці дзейнасці ансамбляў духавых інструментаў: гісторыя і сучаснасць;

2) Тыпалогія ансамбляў духавых інструментаў;

3) Мастацка-выканальніцкія асаблівасці ансамбляў духавых інструментаў.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

3.2 ВУЧЭБНЫЯ ВЫДАННІ
для падрыхтоўцы студэнтамі матэрыялаў да семінарскіх заняткаў па вучэбнай дысцыпліне "Інструментазнаўства і інструментоўка"

Асноўны спіс:

1. Вилковир, Е. Практический курс инструментовки для духового оркестра: учеб. пособие /Е. Вилковир; ред. Д.Блюм. – М.: Государственное музыкальное издательство, 1963. – С. 18-47; 144-176; 244-272.

2. Глинка, М. Заметки об инструментовке. /М. Глинка. Полн. собр. соч. – М.: Музыка, 1973. – Т. I. – С. 47-51.

3. Дунаев, Л. Творческое наследие Н.П. Иванова-Радкевича - новый этап в развитии инструментовки для духового оркестра /Л. Дунаев // В помощь военному дирижёру. – М.: Военно-оркестровая служба МО СССР, 1974. – Вып. XIV. – С. 7-61.

4. Задачник по инструментовке. – Ч. IV / Сост. Е.Макаров. – М.: Институт военных дирижёров, 1954. – С. 3 – 35.

5. Зудин, Н. Пособие по инструментовке для духового оркестра /Н. Зудин, Б. Кожевников. – М.: ВУВД, 1950. – С. 3 – 6.

6. Инструментовка для духового оркестра: учеб. пособие / Ред.-составитель Б.Т. Кожевников. – М.: Музыка, 1978. – С. 3-4.

7. Некрасова, Г.В. Камерная музыка для духовых инструментов с фортепиано (исторический обзор и некоторые вопросы интерпретации) /Г.В. Некрасова // Обучение и воспитание художественно одарённых детей и молодёжи: проблемы психологии, педагогики, методики: Материалы межд. научной конф. «Музыкальное воспитание и образование» (9 – 12 января 2001 г., г. Минск). – Мн.: БелГИПК, 2001. – С. 104-116.

8. Сагеев, Д. Рьководство по духова оркестрация / Д.Сагеев. – София, 1957. – С. 3 – 35.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

9. Цуккерман, В. А. Произведения для духового оркестра / В.А. Цуккерман // Очерки советского музыкального творчества; ред. кол. Б. В. Асафьев, А. А. – А.А. Альшванг, И. Ф. Бэлза и др. – М. – Л.: Государственное музыкальное издательство, 1947. – Т. I. – С. 277-319.

10. Щедрин, Б. Некоторые вопросы музыкального языка концертных сочинений советских композиторов для духового оркестра 60 – 70 годов / Б.Щедрин //В помощь военному дирижёру. – М.: Военно-оркестровая служба МО СССР, 1975. – Вып. XVI. – С. 77-122.

11. Щедрин, Б. Новое в музыкальном языке произведений для духового оркестра / Б.Щедрин // В помощь военному дирижёру. – М.: Военно-дирижёрский факультет при МГК, 1979. – Вып. XVIII. – С. 41-87.

<u>Дадатковы спіс:</u>

1. Гром, У.М. Школа ігры на беларускіх народных духавых інструментах / У.М. Гром, А.Я. Крамко, И.А. Мангушаў: вучэб.-метад. дапам. – Мінск: Бел. дзяр. ун-т культуры і мастацтваў, 2005. – Ч. 2. Ансамблевае выкананне. – С. 30 – 32, 48 – 51, 131 – 132, 181 – 212.

2. Инструментовка музыкальных произведений для эстрадного инструментального состава типа «*Комбо*», духового и эстрадного оркестра: Примерная программа и методические указания / Сост. А.Л. Коротеев, С.Н.Янкович. – Минск: МИК, 1987. – С. 3 – 20.

3. Карс, А. История оркестровки / А.Карс; пер. с англ. – М.: Музыка, 1989. – С. 168 – 186.

4. Коротеев, А.Л. Перспективные направления подготовки кадров с целью эффективной реализации социокультурных функций духового искусства в условиях трансформирующейся экономики и формирующихся рыночных отношений /А.Л. Коротеев // Чалавек. Культура. Інфарматыка: матэрыялы навук. – практ. канф., Минск, 7-8 снежня 1999г. / БелДІПК; адказны рэд. і аўтар прадмовы Л. І. Ракавецкая. – Мінск, 2002. – С. 14-18

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

5. Пистон, У. Оркестровка. Учебное пособие /У. Пистон; пер. с англ. К. Иванова. – М.: Сов. композитор, 1990. – С. 112 – 296.

6. Римский-Корсаков, Н. Основы оркестровки / Н. Римский-Корсаков: полн. собр. соч. – М.: Музгиз, 1959. – Т. 3. – С. 37-38.

7. Чайковский, П.И. Письмо к Н.Ф. фон Мекк /П.И. Чайковский: полн. собр. соч. – М.: Музгиз, 1962. – Т. 7. – С. 54-55.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

4. РАЗДЗЕЛ КАНТРОЛЮ ВЕДАЎ

па вучэбнай дысцыпліне "Інструментазнаўства і інструментоўка"

4.1 Пытанні для самакантролю

1) Сутнасць тэрміна “Інструментазнаўства” і яго вызначэнне.

2) Параўнальны аналіз тэрміна “Інструментазнаўства” з тэрмінам “арганалогія”. Іншыя тэрміны дысцыпліны “Інструментазнаўства”.

3) Арганалагічны навуковы метад даследвання ў інструментазнаўстве і яго сутнасць.

4) Музычна-эстэтычны навуковы метад даследвання ў інструментазнаўстве і яго сутнасць.

5) Сувязь і ўзаемаабумоўленасць дысцыпліны “Інструментазнаўства” з іншымі музычна-тэарэтычнымі дысцыплінамі.

6) Сутнасць тэрміна “Інструментазнаўства” і яго вызначэнне.

7) Параўнальны аналіз тэрміна “Інструментазнаўства” з тэрмінам “арганалогія”. Іншыя тэрміны дысцыпліны “Інструментазнаўства”.

8) Арганалагічны навуковы метад даследвання ў інструментазнаўстве і яго сутнасць.

9) Музычна-эстэтычны навуковы метад даследвання ў інструментазнаўстве і яго сутнасць.

10) Сувязь і ўзаемаабумоўленасць дысцыпліны “Інструментазнаўства” з іншымі музычна-тэарэтычнымі дысцыплінамі.

11) Сістэмы тыпалогіі духавых і ударных музычных інструментаў.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

12) Вызначэнне асноўных састаўных частак духавых і ударных музычных інструментаў.

13) Дынаміка-акустычныя асаблівасці духавых і ударных музычных інструментаў.

14) Фактары, якія абумоўліваюць тэмбрава-каларыстычную розніцу духавых і ударных музычных інструментаў.

4.2 Заданні для самастойнай працы студэнтаў

"Інструментазнаўства і інструментоўка" з'яўляецца адной з асноўных музычна-тэарэтычных дысцыплін у працэсе падрыхтоўкі кадраў для музычнага мастацтва, у тым ліку яго разнастайнасці – духавога мастацтва. Вывучэнне мастацка-выразных, тэхнічна-выканальніцкіх асаблівасцей духавых і ударных аркестравых інструментаў на лепшых узорах музычнага мастацтва спрыяе фарміраванню у студэнтаў разглядаемай спецыяльнасці дакладных ведаў аб выкарыстанні гэтых інструментаў у межах сучасных ансамбляў і аркестраў. Уразуменне тэарэтычнага і практычнага матэрыяла вучэбнай дысцыпліне "Інструментазнаўства і інструментоўка" дазваліць будучым кіраўнікам аматарскіх духавых аркестравых калектываў самастойна чытать аркестравыя партытуры і развіваць асабістыя навыкі, умення па інструментоўке у адпаведнасці з тым саставам аркестра ці ансамбля, з якім яны будуць самастойна працаваць (тыпавыя, а таксама не тыпавыя склады аркестраў, ансамбляў духавых і ударных інструментаў).

Падчас заняткаў па інструментазнаўству адпаведна сваёй будучай прафесіі студэнты набываюць практыку напісання варыянтаў інструментовак для розных складаў ансамбляў (аднаіменны, роднасны, змешаны) ці аркестраў духавых існтументаў (малы медны, вялікі медны, змешаны малы, вялікі змешаны). Усведамленне студэнтамі тэарэтычнага і практычнага матэрыяла

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

па дысцыпліне “Інструментазнаўства” цесна звязана з адпаведнымі ведамі па музычна-тэарэтычных і спецыяльных дысцыплінах : гісторыя музычнага мастацтва, сальфеджыо, тэорыя музыкі, гармонія, паліфонія, аналіз музычных формаў, аркестравы клас, камерна-інструментальны ансамбль, методыка работы з ансамблем і аркестрам духавых інструментаў, методыка выкладання спецыяльных дысцыплін, чытанне аркестравых партытур і г.д.).

У працэсе навучання па вучэбнай дысцыпліне “Інструментазнаўства і інструментоўка” студэнт павінен ***развіць навыкі***:

– напісання партытур для розных саставаў аркестраў духавых і ударных інструментаў у адпаведнасці з існуючымі штрыхамі, традыцыйнымі і спецыфічнымі прыёмамі гуказдабывання;

– дакладнага афармлення партытуры;

– расшыфроўкі існуючай спецыяльнай тэрміналогіі.

Праграма курса прадугледжвае ***развіццё*** ў студэнтаў наступных ***уменняў***:

– напісанне асноўных і варыянтных разнастайнасцей інструментовак на той ці іншы склад ансамбля, аркестра духавых інструментаў;

– дасягнення лагічнай пабудовы меладычнага галасавядення, гарманічнага суправаджэння, кантрапункту, фразіроўкі;

– вызначэнне адпаведнага дынаміка-акустычнага балансу гучанні ансамбля аркестравых груп у межах аркестравага калектыву;

– вырашэнне пытанняў па выкананні метрарытмічных цяжкасцей для выканаўцай той ці іншай аркестравай групы і магчымай адаптацыі адпаведнага музычнагаматэрыяла;

– чытання партытур незнаёмых твораў (з выкарыстаннем фартэпіяна ці выкананне асабных фрагментаў меладычнага галасавядзення, кантрапункту на сваім базавым духавым інструменце пры умове адпаведнага транспаніровання і неабходнай змены тэсітуры гучання);

– напісання інструментовак старадаўняй, сучаснай музыкі з улікам жанрава-стылявых асаблівасцей яе выканання аркестрамі духавых і ударных інструментаў.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

У працэсе навучання студэнты павінны ***атрымаць веды*** па наступных пытаннях:

– класіфікацыя, функцыянальныя і мастацка-выканальніцкія асаблівасці тыповых саставаў ансамбляў ці аркестраў духавых і ударных інструментаў;

– сутнасць аркестрава-ансамблевага выканаўства і вызначэнне адпаведных задач пры інструментоўке музычных твораў;

– мастацка-творчыя, арганізацыйна-метадычныя асаблівасці работы па напісанню партытур для ансамбляў ці аркестраў духавых інструментаў;

– этапы работы над інструментоўкай музычных твораў, іх змест і задачы;

– выкананне варыянтаў інструментовак музычных твораў і іх трактоўка;

– функцыянальныя, мастацка-выразныя, тэхнічна-выканальніцкія магчымасці духавых і ударных інструментаў і спецыфіка іх выкарыстання ў ансамблі ці аркестры розных складаў;

– сацыякультурныя аспекты, асаблівасці арганізацыі канцэртна-выканальніцкай дзейнасці ансамбляў, аркестраў духавых і ударных інструментаў і разнастайнасці мастацка-тэматычных груп твораў з улікам сацыяльнай і узроставай катэгорыі слухачоў, на якіх разлічана канцэртная пргаграма.

Згодна з вучэбным планам, асноўная частка тэарэтычных, практычных заняткаў па вучэбнай дысцыпліне “Інструментазнаўства і інструментоўка” праводзяцца ў I семестры у выглядзе лекцый, семінараў пры умове вызначэння студэнтам і выкананні імі заданняў па самастойнай рабоце На экзамене апытанне студэнтаў ажыццяўляецца па тэарэтычных пытаннях (тэрміналогія, сутнасць працэса транспазіцыі, функцыянальныя асаблівасці духавых і ударных інструментаў і г.д.) і практычных заданняў (вызначэнне адпаведнага інтэрвала транспазіцыі для транспануючых інструментаў; чытанне партытуры музычнага твора і аналіз склада аркестра, яго аркестравых груп, асобных інструментаў; строй, дыяпазон, мастацка-выразныя і тэнічна-выканальніцкія характарыстыкі гучання ансамбля, аркестра і ўсіх інструментаў, якія уваходзяць у гэтыя саставы).

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

У апошні час у аркестравай літаратуры з’явілася значная колькасць музычных твораў, дзе кампазітары выкарыстоўваюць сучасныя прыёмы ігры і штрыхі, характэрныя для джазавай і эстраднай музыкі. У сувязі з гэтымі патрабаваннямі часу, выкладчыкі курса інструментазнаўства павінны для навучання студэнтаў ўключыць у вучэбны рэпертуар тыя музычныя творы, якія адпавядалі бы дадзенай жанравай стылістыцы. Большая частка джазавых і эстрадных твораў выконваецца з выкарыстаннем дадатковых клавішных і ўдарных інструментаў, якія павінны вывучацца студэнтамі па курсу “Інструментазнаўства” у якасці эпізадычных.

4.3 ПРАКТЫЧНЫЯ ЗАДАННІ
па выкананню самастойнай работы студэнтаў

З мэтай засваення матэрыялаў вучэбнай дысцыпліне “Інструментазнаўства і інструментоўка” студэнтам для ажыццяўлення самастойнай падрыхтоўкі прапануюцца наступныя пытанні:

1) скласці табліцу, якая адлюстоўвае класіфікацыю духавых і ўдарных інструментаў (сістэма Маійона; сістэма Хорнбастэля – Закса; сістэма, якая улічвае тэсітуру гучання; сістэма духавых інструментаў, якія транспануюць);
2) напісать характарыстыкі інструментаў духавога аркестра з улікам іх функцыянальных і мастацка-выканальніцкіх асаблівасцей;
3) вызначыць інтэрвал транспазіцыі для інструментаў, якія транспануюць;
4) скласці спіс асноўных тыповых саставаў ансамбляў духавых ці ўдарных інструментаў (*аднайменныя, роднасныя, змешаныя*) і напісаць характарыстыкі іх гучання;
5) адзначыць функцыянальныя, мастацка-выканальніцкія асаблівасці ансамбляў духавых, ударных інструментаў і напісаць прыклады іх

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

выкарыстання ў сучаснай айчыннай ці сусветнай выканальніцкай практыкі;

6) скласці спіс асноўных саставаў аркестраў духавых інструментаў (*малы медны, вялікі медны, малы змешаны, вялікі змешаны*) і напісаць характарыстыкі іх гучання:

7) адзначыць функцыянальныя, мастацка-выканальніцкія асаблівасці розных саставаў аркестраў духавых і ударных інструментаў і напісаць прыклады іх выкарыстання ў сучаснай айчыннай ці сусветнай выканальніцкай практыкі. Адзначыць размеркаванне галасоў у аркестры духавых і ударных інструментаў і іх нотна-графічнае афармленне.

8) напісаць прыклады размеркавання галасоў у ансамблях духавых і ударных інструментаў ў адпаведнасці з іх нотна-графічным афармленнем.

9) напісаць прыклады размеркавання галасоў у аркестры духавых і ударных інструментаў ў адпаведнасці з іх нотна-графічным афармленнем.

4.4 МЕТАДЫЧНЫЯ УКАЗАННІ ПА ВЫКАНАННЮ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ СТУДЭНТАЎ

Падчас падрыхтоўкі матэрыялаў па вывучэнню вучэбнай дысцыпліне "Інструментазнаўства і інструментоўка" студэнт павінен улічваць наступныя патрабаванні:

І. Дзеля выканання таго ці іншага аб'ёму заданняў па адпаведнаму пытанню курса <u>запланаваць пералік асноўных пытанняў</u>. **Прыклады**: 1) <u>*тэма*</u> – *"Класіфікацыя духавых і ударных інструментаў"*, <u>пытанні</u>: а) асноўныя прынцыпы класіфікацыі духавых і ударных інструментаў (сусветнавядомыя сістэмы класіфікацыі; тэсітурны прынцып); б) аркестравыя групы (пералік ўсіх інструментаў); в) характарыстыкі гучання духавых

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

інструментаў і інструментаў групы ударных (з вызначэннай высатой гучання); г) сутнасць транспазіцыі, паняцце "*транспануючыя інструменты*", вызначэнне інтэрвала транспазіцыі дзеля таго ці іншага інструмента, які транспануе.

II. З мэтай вывучэння дакладных характарыстык гучання музычных інструментаў падрыхтаваць неабходныя фанаграмы музычных запісаў дзеля самастойнага іх праслухоўвання.

III. З мэтай атрымання неабходных ведаў па дысцыпліне "Інструментазнаўства" звяртацца да вывучэння адпаведных матэрыялаў, якія адлюстраваны ў спецыяльных выданнях (манаграфіі, падручнікі, вучэбныя дапаможнікі, метадычныя рэкамендацыі і г.д.).

IV. Выконваць неабходныя практыкаванні па напісанню музычных фрагментаў дзеля духавых інструментаў, якія транспануюць.

V. Удасканальваць тэхніку чытання партытур дзеля ансамбля ці аркестра духавых інструментаў, падчас якога вызначаць неабходныя групы інструментаў, даваць характарыстыку гучання інструментаў, вызначаць інструменты, якія транспануюць і вызначаць іх рэальнае гучанне па музыцы (in C).

4.5 ГРАФІК КАНТРОЛЮ ЗА САМАСТОЙНАЙ РАБОТАЙ СТУДЭНТАЎ

№ п/п	НАЗВА Т Э М Ы	Колькасць гадзін			
		лекц.	семін.	самаст. работа.	кантроль ведаў пасля лекцыйных заняткаў
1.	Уводзіны. Мэта, змест, задачы курса "Інструментазнаўства" і яго месца ў падрыхтоўцы кіраўнікоў аматарскіх духавых аркестравых калектываў	2			Франтальнае апытанне
2.	Тэрміналогія курса "Інструментазнаўства", навуковыя метады даследвання,	2	1		субяседаванне

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

	сувязь з іншымі навукамі і дысцыплінамі				
3.	Духавыя і ўдарныя інструменты: тыпалогія, дынаміка-акустычныя асаблівасці, састаўныя часткі	2	1		субяседаванне
4.	Транспаніруючыя інструменты: сутнасць, классіфікацыя, срой, натацыя ў працэсе інструментоўкі	2	1	0,5	тэсціраванне
5.	Група лабіяльных інструментаў: мастацка-выканальніцкія і тэхнічныя асаблівасці	1			Праверка канспекта
6.	Група язычковых інструментаў: мастацка-выканальніцкія і тэхнічныя асаблівасці	2			Праверка канспекта
7.	Група саксафонаў: мастацка-выканальніцкія і тэхнічныя асаблівасці	2			Праверка канспекта
8.	Група характэрных інструментаў: мастацка-выканальніцкія і тэхнічныя асаблівасціь	2			Праверка канспекта
9.	Група ударных і эпізадычных інструментаў: мастацка-выканальніцкія, тэхнічныя асаблівасці і іх выкарыстанне ў аркестры духавых інструментаў	1			Праверка канспекта
10.	Група асноўных амбушюрных медных духавых інструментаў: мастацка-выканальніцкія і тэхнічныя асаблівасці	4	1		Праверка канспекта
11.	Ансамбль духавых інструментаў: вызначэнне, тыпалогія, функцыянальныя, мастацка-выканальніцкія асаблівасці	2	1	0,5	Праверка канспекта
12.	Аркестр духавых і ударных інструментаў: вызначэнне, тыпалогія, функцыянальныя, мастацка-выканальніцкія асаблівасці	2	1	1	Праверка канспекта

Усяго: **24** 6 6

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

4.6 Пытанні да экзамена:

1. Мэта, змест, задачы курса “Інструментазнаўства і інструментоўка” і яго месца ў падрыхтоўцы кіраўнікоў аматарскіх духавых аркестравых калектываў. Сувязь курса “Інструментазнаўства і інструментоўка” з іншымі навукамі і дысцыплінамі.
2. Сусветнавядомыя навуковыя метады даследвання эвалюцыі духавых і ударных музычных інструментаў.
3. Асноўная тэрміналогія курса “Інструментазнаўства і інструментоўка” і яё змест.
4. Тыпалогія, дынаміка-акустычныя асаблівасці, састаўныя часткі духавых і ударных музычных інструментаў. Асаблівасці музычнага гука. Сутнасць канцэпцыі П.Сёке.
5. Сутнасць тэрміна “транспаніраванне” і вызначэне інструментаў, якія транспануюць. Гісторыя транспаніруючай натацыі музычных інструментаў.
6. Разнастайнасці і прынцыпы классіфікацыі духавых і ударных музычных інструментаў, у тым ліку якія транспаніруюць. Іх строй і асаблівасці натацыі.
7. Строй, натацыя, дыяпазон, мастацка-выканальніцкія і тэхнічныя асаблівасці групы лабіяльных інструментаў.
8. Строй, натацыя, дыяпазон, мастацка-выканальніцкія і тэхнічныя асаблівасці групы язычковых інструментаў, у тым ліку групы саксафонаў .
9. Строй, натацыя, дыяпазон, мастацка-выканальніцкія і тэхнічныя асаблівасці групы характэрных медных духавых інструментаў.
10. Мастацка-выканальніцкія, тэхнічныя і функцыянальныя асаблівасці групы ударных інструментаў і іх выкарыстанне ў аркестры духавых і ударных інструментаў.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

11. Строй, натацыя, дыяпазон, мастацка-выканальніцкія і тэхнічныя асаблівасці групы асноўных амбушюрных медных духавых інструментаў.
12. Мастацка-выканальніцкія, тэхнічныя асаблівасці эпізадычных інструментаў і спецыфіка іх выкарыстання ў аркестры духавых і ударных інструментаў.
13. Функцыянальныя, мастацка-выканальніцкія асаблівасці аднайменных складаў ансамбля духавых ці ударных музычных інструментаў.
14. Функцыянальныя, мастацка-выканальніцкія асаблівасці роднасных складаў ансамбля духавых ці ударных музычных інструментаў.
15. Функцыянальныя, мастацка-выканальніцкія асаблівасці змяшаных складаў ансамбля духавых ці ударных музычных інструментаў.
16. Мастацка-выразныя, функцыянальныя асаблівасці асабных інструментаў і аркестравых груп пры выкладзе музычных твораў для малага меднага аркестра духавых і ударных інструментаў.
17. Мастацка-выразныя, функцыянальныя асаблівасці асабных інструментаў і аркестравых груп пры выкладзе музычных твораў для вялікага меднага аркестра духавых і ударных інструментаў.
18. Мастацка-выразныя, функцыянальныя асаблівасці асабных інструментаў і аркестравых груп пры выкладзе музычных твораў для малага змяшанага аркестра духавых і ударных інструментаў.
19. Мастацка-выразныя, функцыянальныя асаблівасці асабных інструментаў і аркестравых груп пры выкладзе музычных твораў для вялікага змяшанага аркестра духавых і ударных інструментаў.
20. Асноўныя падыходы да вывучэння мастацка-выразнага і творча-выканальніцкага аналіза партытур для розных складаў ансамбляў духавых ці ударных музычных інструментаў (аднайменных, роднасных, змяшаных).
21. Асноўныя падыходы да вывучэння мастацка-выразнага і творча-выканальніцкага аналіза партытур для розных складаў аркестраў

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

духавых і ударных інструментаў (малы медны, вялікі медны, малы змяшаны, вялікі змяшаны).

22. Музычная фактура і яе асаблівасці.
23. Фактура меладычных аркестравых галасоў аркестра духавых і ударных інструментаў.
24. Асаблівасці пабудовы акордаў, галасавядзенне, тэмбрава-дынамічны выклад музычнага твора ў аркестры духавых і ударных інструментаў.
25. Асаблівасці гарманічнага суправаджэння і яго фактура ў аркестры духавых і ударных інструментаў.

Заўвага:

1) па другім пытанні кожнага білета студэнт павінен адказаць на практычныя заданні;
2) па трэцім пытанні кожнага білета студэнт павінен зрабіць аналіз партытуры для розных складаў аркестраў духавых і ударных інструментаў (малы медны, вялікі медны, малы змяшаны, вялікі змяшаны).

4.7 Пералік рэкамендуемых сродкаў дыягностыкі вынікаў вучэбнай дзейнасці і рэкамендацыі па арганізацыі самастойнай працы студэнтаў

Для дыягностыкі прафесійных кампетэнцый, выяўлення ўзроўню засваення ведаў і ўменняў па дысцыпліне рэкамендаваны наступны інструментарый:

- падрыхтоўка пісьмовых кантрольных работ (заданняў);
- напісанне рэфератаў па асобных раздзелах дысцыпліны;
- састаўленне варыянтаў індывідуальнага плана работы па падрыхтоўцы інструментоўкі твораў для выканаўцаў на духавых і ударных інструментах;
- састаўленне варыянтаў інструментоўкі твораў для розных складаў ансамбляў і аркестраў духавых і ударных інструментаў;

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

- напісанне дакладаў на навуковыя канферэнцыі па асобных тэмах дысцыпліны;
- франтальнае вуснае апытанне студэнтаў на занятках па тэмах дысцыпліны.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

5. ДАПАМОЖНЫ РАЗДЗЕЛ

вучэбна-метадычнага комплекса па вучэбнай дысцыпліне
“ІНСТРУМЕНТАЗНАЎСТВА І ІНСТРУМЕНТОЎКА”

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

5.1 ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА
па вучэбнай дысцыпліне “*Інструментазнаўства і інструментоўка*”

№ п/п	РАЗДЗЕЛЫ, ТЭМЫ І ПЫТАННІ	Колькасцьаудыторных гадзін		
		лекц.	семін., практ.	індывід.
1	**ТЭАРЭТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ*“Інструментазнаўства і тэорыя інструментоўкі”***	**30**	**6 сем., 10 практ.**	
	Тэмы			
1.1	Уводзіны. Мэта, змест, задачы дысцыпліны “Інструментазнаўства і інструментоўка” і яе месца ў падрыхтоўцы кіраўнікоў аматарскіх духавых аркестравых калектываў	2		
1.2.	Тэрміналогія дысцыпліны “Інструментазнаўства і інструментоўка”, навуковыя метады даследвання, сувязь з іншымі навукамі і дысцыплінамі	2	1 семінар.	
1.3.	Духавыя і ўдарныя інструменты: тыпалогія, дынаміка-акустычныя асаблівасці, састаўныя часткі	2		
1.4.	Інструменты, якія транспаніруюць: сутнасць, классіфікацыя, строй, натацыя ў працэсе інструментоўкі	2	1 семінар.	
1.5.	Група лабіяльных інструментаў: мастацка-выканальніцкія і тэхнічныя асаблівасці	1		
1.6.	Група язычковых інструментаў: мастацка-выканальніцкія і тэхнічныя асаблівасці	2		
1.7.	Група саксафонаў: мастацка-выканальніцкія і тэхнічныя асаблівасці	2		
1.8.	Група характэрных інструментаў: мастацка-выканальніцкія і тэхнічныя асаблівасці	2	1 семінар.	
1.9.	Група ударных і эпізадычных інструментаў: мастацка-выканальніцкія, тэхнічныя асаблівасці і іх выкарыстанне ў аркестры духавых інструментаў	1		
1.10.	Група асноўных амбушюрных медных	4	1	

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

	духавых інструментаў: мастацка-выканальніцкія і тэхнічныя асаблівасці		семінар.	
1.11.	Ансамбль духавых інструментаў: вызначэнне, тыпалогія, функцыянальныя, мастацка-выканальніцкія асаблівасці	2	1 семінар.	
1.12.	Аркестр духавых і ударных інструментаў: вызначэнне, тыпалогія, функцыянальныя, мастацка-выканальніцкія асаблівасці	2	1 семінар.	
1.13.	Асаблівасці падрыхтоўчага этапаінструментоўкі музычных твораў для ансамбля, аркестра духавых і ударных інструментаў	2		
1.14.	Асноўныя тыпы музычнай фактуры і яе асаблівасці	2		
1.15.	Асноўныя праблемы інструментоўкі музычных твораў для ансамбля, аркестра духавых і ударных інструментаў	2	10 практыч.	
2	**ПРАКТЫЧНА-ТВОРЧЫ РАЗДЗЕЛ *“Інструментоўка твораў для ансамбля, аркестра духавых і ударных інструментаў”***			**64**
	Тэма			
2.1	Практычная інструментоўка твораў для ансамбля, аркестра духавых і ўдарных інструментаў			64
	УСЯГО: 110 вучэбных аўдыторных гадзін, у тым ліку	***30***	***16***	***64***

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

5.2 ВУЧЭБНАЯ ПРАГРАМА
вучэбнай дысцыпліны "*Інструментазнаўства і інструментоўка*"

Тэма 1. Уводзіны. Мэта, змест, задачы вучэбнай дысцыпліны "*Інструментазнаўства і інструментоўка*"і яе месца ў падрыхтоўцы кіраўнікоў аматарскіх духавых аркестравых калектыва

Асноўная мэта вучэбнай дысцыпліны "Інструментазнаўства і інструментоўка". Роля музычна-тэарэтычнага і творча-практычнага модуля "Інструментазнаўства – Інструментоўка" у прафесійнай падрыхтоўке будучых кіраўнікоў аматарскіх мастацкіх ансамблевых, аркестравых калектываў духавых і ударных інструментаў. Вучэбная дысцыпліна "Інструментазнаўства і інструментоўка" як галіна спецыяльных музычна-тэарэтычных ведаў, практычна-творчых навыкаў і ўменняў. Асноўныя задачы вучэбнай дысцыпліны "Інструментазнаўства і інструментоўка". Змест вучэбнай дысцыпліны "Інструментазнаўства і інструментоўка". Асноўныя віды заняткаў, формы бягучага і выніковага кантролю ведаў. Месца вучэбнай дысцыпліны "Інструментазнаўства і інструментоўка" ў навучальным працэсе па падрыхтоўцы кіраўнікоў аматарскіх духавых ансамблевых, аркестравых калектываў на сучасным этапе развіцця нацыянальнай и сусветнай мастацкай культуры и духавога мастацтва.

Тэма 2. Тэрміналогія вучэбнай дысцыпліны "Інструментазнаўства і інструментоўка", навуковыя метады даследвання, сувязь з іншымі навукамі і дысцыплінамі

Сутнасць тэрміна "Інструментазнаўства" і яго параўнальны аналіз з тэрмінам "арганалогія". Вызначэнне тэрміна "Інструментазнаўства".

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Навуковыя метады даследвання ў інструментазнаўстве (арганалагічны, музычна-эстэтычны).

Сувязь інструментазнаўства з іншымі навукамі. Сувязь і ўзаемаабумоўленасць вучэбнай дысцыпліны “Інструментазнаўства і інструментоўка” з іншымі музычна-тэарэтычнымі дысцыплінамі (інструметоўка, гісторыя музычнага мастацтва, сальфеджыо, тэорыя музыкі, гармонія, паліфонія, аналіз музычных формаў, аркестравы клас, камерна-інструментальны ансамбль, методыка работы з ансамблем і аркестрам духавых інструментаў, методыка выкладання спецыяльных дысцыплін, чытанне аркестравых партытур і г.д.).

Тэма 3. Духавыя і ударныя інструменты: тыпалогія, дынаміка-акустычныя асаблівасці, састаўныя часткі

Сусветнавядомыя сістемы класіфікацыі музычных інструментаў і іх сутнасць (старажытнакітайская сістэма Боэцыя, старажытнарымская сістэма Кассіадора, старажытнаіспанская сістэма Ісідора Севільскага, старажытнаарабская сістема Авіцэны (Ібн Сіна) і інш.; класіфікацыйныя падыходы з мэтай тыпалогіі музычных інструментаў бельгійцаў Франсуа Огюста Геварта і Віктора Шарля Маійона, шведа Тобіаса Юхана Хенріка Норлінда і Эрнста Эмсхаймера, француза Андрэ Шефнера, немца Ганса Гейнца Дрегера і інш.). Сутнасць універсальнай структурнай класіфікацыі музычных інструментаў нямецкіх арганалогаў Курта Закса і Эрiха фон Хорнбастеля. Сістэматызацыя духавых, ударных музычных інструментаў у адпаведнасці з агульнапрынятай класіфікацыяй і іх месца ў сусветнай арганалогіі.

Сучасная класіфікацыя тыпавога традыцыйнага і мадыфіцыраванага інструментарыя, яго функцыі, мастацка-выканальніцкія асаблівасці (чатыры

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

групы музычных інструментаў: 1) ідіафоны; 2) мембранафоны; 3) хардафоны; 4) аэрафоны).

Тыпавыя выканальніцкія формы, у якіх выкарыстоўваюца духавыя інструменты. Спецыфіка уключэння духавых інструментаў ў сучасную выканальніцкую практыку (солнае выканаўства; ансамблевае выканаўства; аркестравае выканаўства).

Асаблівасці інтанавання пры выкананні на духавых інструментах (канструктыўныя і тэхналагічныя недахопы і шляхі іх пераадольвання). Узаемаабумоўленасць дакладнага інтанавання і арганалагічных асаблівасцей.

Спецыфіка і асноўныя віды настройкі духавых інструментаў (*меладычны* ці *гарманічны* віды настройкі – іх сутнасць і асаблівасці тэхналогіі).

Выкарыстанне розных спосабаў настройкі з улікам арганалагічных асабівасцей духавых інструментаў (*пры дапамозе слыху; пры дапамозе тюнэра; па камертону; па гучанню другога інструмента* – фартепіяна ці якога-небуць беларускага народнага духавога інструмента; *карэкціроўка строя* у працэсе выканання той ці іншай паслядоўнасці інтэрвалаў і г.д.).

Улік асаблівасцей і спосабаў карэкціроўкі інтанавання духавых інструментах ў працэсе сольнага ці сумеснага выканаўства: 1) прынцып ладатанальнага цягацення; 2) выкарыстанне дадатковай аплікатуры; 3) змяненне параметраў апертуры і амбушура; 4) карэкцыя экспрэсіі выканальніцкага дыхання.

Музычны гук і яго асаблівасці ўспрымання ў гучанні духавых і ударных музычных інструментаў. Асноўныя віды музычнага слыха (бінаўнарны, абсалютны, стылевы і інш.).

Галоўныя састаўныя часткі духавых і ударных музычных інструментаў (гучащае цела ці вібратар, гукаутваральнік, рэзанатар і інш.).

Фактары, якія абумоўліваюць спецыфіку прыёмаў гуказдабывання на духавых інструментах (наяўнасць абертонаў, матэрыял, з якога вырабляецца музычны інструмент, таўшчыня ці маса гучащага цела, спосаб гукаутварэння, велічыня мензуры).

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Тэма 4. Транспаніруючыя інструменты: сутнасць, классіфікацыя, срой, натацыя ў працэсе інструментоўкі

Сутнасць тэрмінаў “транспазіцыя” і “транспаніраванне”. Прынцып класіфікацыі транспануючых інструментаў (асаблівасці тэсітуры гучання).

Паняцце “строй інструмента” і яго разнастайнасці. Асаблівасці натацыі транспануючых інструментаў у ансамблевых, аркестравых партытурах і партыях.

Тэма 5. Група лабіяльных інструментаў: мастацка-выканальніцкія і тэхнічныя асаблівасці

Група лабіяльных інструментаў і іх функцыянальная выкарыстанне ў складзе ансамля ці аркестра духавых інструментаў.

Строй, натацыя, дыяпазон гучання, функцыянальная спецыфіка, характарыстыка мастацка-выразных і тэхнічна-выканальніцкіх асаблівасцей лабіяльных духавых інструментаў (флейта-пікала, флейта-сапрана, флейта-альт, флейта-бас).

Тэма 6. Група язычковых інструментаў: мастацка-выканальніцкія і тэхнічныя асаблівасці

Група язычковых інструментаў і іх функцыянальная выкарыстанне ў складзе ансамля (аднаіменны, роднасны, змешаны).

Выкарыстанне язычковых інструментаў у аркестры духавых існтументаў (малы медны, вялікі медны, змешаны малы, вялікі змешаны).

Строй, натацыя, дыяпазон гучання, функцыянальная спецыфіка, характарыстыка мастацка-выразных і тэхнічна-выканальніцкіх асаблівасцей

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

язычковых духавых інструментаў (габой, англійскі ражок, кларнет-пікала in Es, кларнет-сапрана in B, кларнет-сапрана in A, кларнет-бас in B; фагот).

Тэма 7. Група саксафонаў: мастацка-выканальніцкія і тэхнічныя асаблівасці

Група саксафонаў і іх функцыянальная выкарыстанне ў складзе ансамля (аднаіменны, роднасны, змешаны).

Выкарыстанне групы саксафонаў у аркестры духавых інструментаў (малы медны, вялікі медны, змешаны малы, вялікі змешаны).

Строй, натацыя, дыяпазон гучання, функцыянальная спецыфіка, характарыстыка мастацка-выразных і тэхнічна-выканальніцкіх асаблівасцей язычковых духавых інструментаў (саксафон-сапраніна in Es, саксафон-сапрана in B, саксафон-альт in Es, саксафон-тэнар in B, саксафон-барытон in Es, і інш.).

Тэма 8. Група характэрных інструментаў: мастацка-выканальніцкія і тэхнічныя асаблівасці

Група характэрных інструментаў і іх функцыянальная выкарыстанне ў складзе ансамля (аднаіменны, роднасны, змешаны). Выкарыстанне групы характэрных інструментаў у аркестры духавых інструментаў (малы медны, вялікі медны, змешаны малы, вялікі змешаны).

Строй, натацыя, дыяпазон гучання, функцыянальная спецыфіка, характарыстыка мастацка-выразных і тэхнічна-выканальніцкіх асаблівасцей групы характэрных інструментаў духавых інструментаў (валтора in Es, валторна in F; труба in B; трамбон in B).

Тэма 9. Група ударных і эпізадычных інструментаў: мастацка-выканальніцкія і тэхнічныя асаблівасці і іх выкарыстанне ў аркестры духавых інструментаў

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Група ударных інструментаў і іх функцыянальная выкарыстанне ў складзе ансамбля (аднаіменны, роднасны, змешаны).

Выкарыстанне групы ударных інструментаў у аркестры духавых інструментаў (малы медны, вялікі медны, змешаны малы, вялікі змешаны).

Натацыя, дыяпазон гучання, функцыянальная спецыфіка, характарыстыка мастацка-выразных і тэхнічна-выканальніцкіх асаблівасцей групы ударных інструментаў.

Разнастайнасці эпізадычных інструментаў, якія найбольш часцей выкарыстоўваюца ў ансамблях ці аркестрах духавых і ударных інструментах. Натацыя, дыяпазон гучання, функцыянальная спецыфіка, характарыстыка мастацка-выразных і тэхнічна-выканальніцкіх асаблівасцей эпізадычных інструментаў.

Тэма 10. Група асноўных амбушурных медных духавых інструментаў: мастацка-выканальніцкія і тэхнічныя асаблівасці

Група асноўных амбушурных медных духавых інструментаў і іх функцыянальная выкарыстанне ў складзе ансамля (аднаіменны, роднасны, змешаны). Выкарыстанне групы асноўных амбушурных медных духавых інструментаў у аркестры духавых інструментаў (малы медны, вялікі медны, змешаны малы, вялікі змешаны).

Строй, натацыя, дыяпазон гучання, функцыянальная спецыфіка, характарыстыка мастацка-выразных і тэхнічна-выканальніцкіх асаблівасцей групы характэрных інструментаў духавых інструментаў (карнет-сапраніна in Es, карнет-сапрана in B; альтгорн in Es, тэнар-горн in B, барытон-горн in B, туба in Es, туба in B).

Тэма 11. Ансамбль духавых інструментаў: вызначэнне, тыпалогія, функцыянальныя, мастацка-выканальніцкія асаблівасці

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Асноўныя склады ансамблей духавых і ўдарных інструментаў (аднаіменныя, роднасныя, змешаныя).

Функцыянальныя, мастацка-выканальніцкія асаблівасці ансамблей духавых, ударных інструментаў і іх выкарыстанне у сучаснай выканальніцкай практыкі.

Размеркаванне галасоў у ансамблі духавых і ударных інструментаў і іх нотна-графічнае афармленне.

Тэма 12. Аркестр духавых і ўдарных інструментаў: вызначэнне, тыпалогія, функцыянальныя, мастацка-выканальніцкія асаблівасці

Асноўныя склады аркестраў духавых інструментаў (малы медны, вялікі медны, змешаны малы, вялікі змешаны). Іх функцыянальныя, мастацка-выканальніцкія асаблівасці і выкарыстанне у сучаснай выканальніцкай практыкі.

Размеркаванне галасоў у аркестры духавых і ўдарных інструментаў і іх нотна-графічнае афармленне.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

5.3 Асноўная літаратура

1. Браславский, Д.А. Аранжировка музыки для танцев /Д.А. Браславский. – М.: Сов. Россия, 1977. – 96 с.

2. Вилковир, Е. Практический курс инструментовки для духового оркестра: учеб. пособие / Е. Вилковир; ред. Д. Блюм. – М.: Госмузиздат, 1963. – 301 с.

3. Глинка, М. Заметки об инструментовке /М. Глинка // Полн. собр. соч. – М.: Музыка, 1973. – Т. I. – С. 47–51.

4. Зудин, Н. Пособие по инструментовке для духового оркестра /

Н. Зудин, Б. Кожевников. – М.: ВУВД, 1950. – С. 3–6.

5. Инструментоведение и инструментовка. Инструментовдение, часть I. (инструменты духовых, эстрадных оркестров и ансамблей): метод. указания / Сост. А.Л.Коротеев. – Минск: МИК, 1983. – 27 с.

6. Инструментовка для духового оркестра: учеб. пособие / ред.-сост. Б. Т. Кожевников. – М.: Музыка, 1978. – С. 3–4.

7. Инструменты духового оркестра: учеб. пособие / Сост. Б. Т. Кожевников. – М.: Музыка, 1984. – 142 с.

8. Карс, А. История оркестровки : пер. с англ. / Карс А. – М. : Музыка, 1989. – С. 168–186.

9. Клебанов, Д.Л. Искусство инструментовки: уч. пособие / Д.Л.Клебанов. – Киев: Музична Україна, 1972. – 315 с.

10.Коротеев, А.Л. Духовое искусство Беларуси: жанрово-стилистические поиски и перспективы развития / А.Л. Коротеев // Музыкальное искусство на рубеже столетий: материалы Междунар. науч. конф. «Музыкальное творчество и XXI век: традиции, новации и перспективы» /Минск, 21 апреля 2000 г.; Белорусская академия музыки. – МН.: УП «Технопринт», 2000. – С.41 – 45.

11. Коротеев, А.Л. Проблемы формирования художественно-образного мышления специалистов духового искусства / А.Л. Коротеев // Вестник Московского государственного университета культуры и искусств. № 2 (14). – 2006. – С. 152-162.

12. Коротеев, А.Л. Трансформация художественно-творческих форм инструментовки и интерпретации произведений духового искусства в условиях глобализации культуры *(белорусские народные и современные оркестровые духовые инструменты)* / А.Л. Коротеев // Сборник научных трудов по материалам междунар. научно-практ. конф. “Перспективные инновации в науке, образовании,производстве и транспорте ‘2007». – Одесса:Черноморье, 2007. – Том 16. История и архитектура, государственное управление, физическое воспитание и спорт, туризм и рекреация. – С. 26-34.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

13.Карацееў, А.Л.Папуры / А.Л. Карацееў //Энцыклапедыя літаратуріі мастацтваБеларусі. – Мн.: БэлСЭ, 1987. – Т. 4. – С. 175.

14.Карацееў, А.Л.Духавыаркестр / А.Л. Карацееў //Энцыклапедыя літаратуріімастацтваБеларусі. – Мн.: БэлСЭ, 1984. – Т. 2. – С. 382-383.

15.Кунин, Э. Секреты ритмики в джазе, рок и поп-музыке / Э.Кунин. – М.: ТОО "Мега-Сервис", 1997. – 53 с.

16. Пистон, У. Оркестровка : учеб. пособие / У.Пистон. ; пер. с англ. К. Иванова. – М. : Сов. композитор, 1990. – 464 с.

17. Хаханян, Х.М. Духовой оркестр / Х.М.Хаханян. – М.: Сов. Россия, 1974. – 112 с. (Б-ка «В помощь художественной самодеятельности»).

18.Черных, А. Советское духовое инструментальное искусство: Справочник / А. Черных. – М.: Сов.композитор, 1989. – 320 с.: ил.

5.4 Дадатковая літаратура

1. Белякович, А.И. Эволюция, органологические и художественно-выразительные особенности шалюмо как условие и предпосылка рождения кларнета / А.И. Белякович // Сб. науч. тр. по материалам междунар. науч.-практ. конф. "Научные исследования и их практическое применение. Современное состояние и пути развития '2007». – Одесса: Черноморье, 2007. –История, геология, государств, управление, искусствоведение и архитектура, туризм и рекреация, физическое воспитание и спорт. – С. 75-78.

2. Горват, І., Вассербергер, І. Основі джазовои інтерпретації / І.Горват, І. Вассербергер. – Киев: Музична Україна, 1980. – 119 с.

3. Гром,У. М. Школа ігры на беларускіх народных духавых інструментах. У 2 ч.: вучэб.-метад. дапам. / У. М. Гром, А. Я. Крамко, І. А. Мангушаў. – Мн. : Бел. дзярж. ун-т культуры і мастацтваў, 2005. – Ч. 2. Ансамблевае выкананне. – С. 30–32, 48–51, 131–132, 181–212.

4. Дунаев, Л. Творческое наследие Н. П. Иванова-Радкевича – новый этап

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

в развитии инструментовки для духового оркестра / Л. Дунаев // В помощь военному дирижёру. – М.: Военно-оркестровая служба МО СССР, 1974. – Вып. 14. – С. 7–61.

5. Жанры музкального искусства: метод. рекомендации / Сост. Н.А.Леонюк. – Брест:БрГУ им. А.С.Пушкина, 2007. – 30 с.

6. Задачник по инструментовке / сост. Е. Макаров. – М.: Ин-т военных дирижёров, 1954. – Ч. 4. – С. 3–35.

7. Инструментовка музыкальных произведений для эстрадного инструментального состава типа «*Комбо*», духового и эстрадного оркестра : примерная программа и методические указания / сост. А. Л. Коротеев, С. Н. Янкович. – Мн. : Минск. ин-т кульутры, 1987. – С. 3–20.

8. Коротеев, А. Л. Историко-художественная рефлексияжанрово-стилистических поисков композиторов (народно-инструментальное, ансамблевое и оркестровое исполнительство на духовых инструментах в Беларуси)/ А. Л. Коротеев // Культура творчества: опыт, методология, рефлексия: материалы Междунар. науч. конф., посвщ. IV междунар. дню философии, проводимому под эгидой ЮНЕСКО, [г. Минск] 17 – 18 ноября 2005 г. / Институт парламентаризма и предпри-нимательства, БИП – институт правоведения. – Мн.: Акад. Парламентаризма и предпринимательства, 2005. – С. 65-66.

9. Коротеев, А. Л. Функциональные и этноорганологическиеособенности белорусских народных духовых инструментов / А. Л. Коротеев //Х Міжнародныя Кірыла-Мяфодзіеўскія чытанні, прысвечаныя Дням славянскага пісьменства і культуры (Мінск, 24 – 25 мая 2004 г.) / Рэдкал.: М.А.Бяспалая (адк. Рэд.) і інш. – Мн.: Бел. дзярж. ун-т культуры і мастацтваў, 2005. – С. 66-72.

10. Нежинский, О. Детский духовой оркестр /О.М.Нежинский. – М.: Музыка, 1989. – 128 с., нот. – (Худож. самодеят.)

11. Некрасова, Г. В. Камерная музыка для духовых инструментов с

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

фортепиано (исторический обзор и некоторые вопросы интерпретации) / Г. В. Некрасова // Обучение и воспитание художественно одарённых детей и молодёжи : проблемы психологии, педагогики, методики: материалы междунар. науч. конф. «Музыкальное воспитание и образование» (9–12 января 2001 г., г. Минск). – Мн. : БелГИПК, 2001. – С. 104–116.

12. Попова, Т.В. О музыкальных жанрах /Т.В.Попова. – М.: Просвещение, 1981. – 46 с.

13. Римский-Корсаков, Н. Основы оркестровки / Н. Римский-Корсаков // Полн. собр. соч. – М. : Музгиз, 1959. – Т. 3. – С. 37–38.

14. Сагеев, Д. Рьководство по духова оркестрация / Д. Сагеев. – София, 1957. – С. 3–35.

15. Чайковский, П. И. Письмо к Н.Ф. фон Мекк / П. И. Чайковский // Полн. собр. соч. – М. : Музгиз, 1962. – Т. 7. – С. 54–55.

16. Цуккерман, В. А. Произведения для духового оркестра / В. А. Цуккерман // Очерки советского музыкального творчества / редкол. Б. В. Асафьев, А. А. Альшванг, И. Ф. Бэлза [и др.]. – М. ; Л. : Госмузизд., 1947. – Т. I. – С. 277–319.

17. Щедрин, Б. Некоторые вопросы музыкального языка концертных сочинений советских композиторов для духового оркестра 60 – 70 годов / Б. Щедрин // В помощь военному дирижёру. – М. : Военно-оркестровая служба МО СССР, 1975. – Вып. 16. – С. 77–122.

18. Щедрин, Б. Новое в музыкальном языке произведений для духового оркестра / Б. Щедрин // В помощь военному дирижёру. – М. : Военно-дирижёрский факультет при МГК, 1979. – Вып. 18. – С. 41–87.

19. Яконюк, Н.П. Інструментазнаўства і інструментоўка для ансамбляў і аркестраў беларускіх народных інструментаў: вучэбна-метад. дапможнік / Н.П.Яконюк, М.Л.Кузмініч. – Мінск: Бел. Ун-т культуры, 2001. – 230 с.

20.Orchester-Instrumente. Yamaha mit BG zubenor. Preisliste 2001-D. – GmbH.:Yamaha Europa GmbH, 2001. – 70 p.

21.Yamaha wind instruvents.W-210R3. 01320. PrintedinJapan. – 30 p.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

22. Yamaha wind instruvents.W-225R7. (P10018999) 01320. Printed in Japan 2006. 7. – 38 p.

23. Yamaha 100 Series Instruments. Starting Out Right! TW-41.523491B. Printedin Japan. – 6 p.

24. SuppanWolfgang. Blasmusikforschungseit 1966. EineBibliographie = Wind music research since 1966. A Bibliography. / Herausgegeben von / *edited by*: Bernhard Habla. – Tutzing: Verlegtbei Hans Schneider, 2003. – 156 p.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ